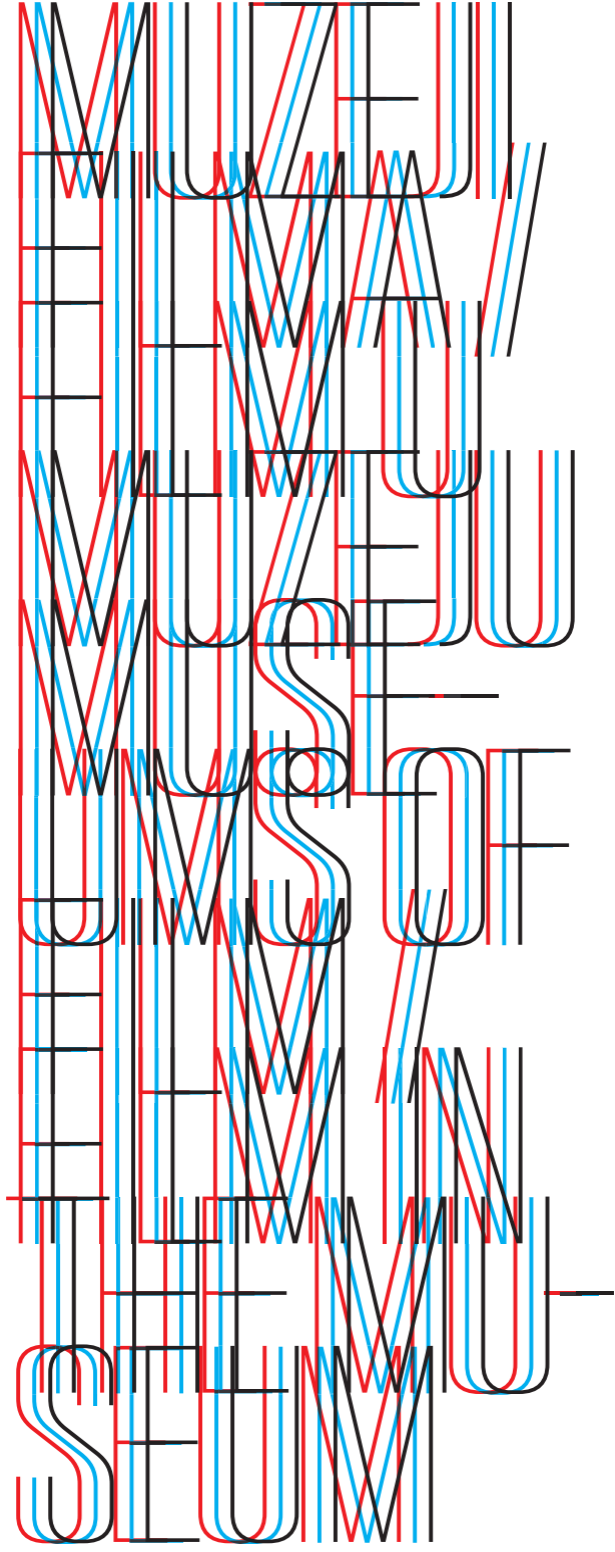

Muzeji filma /
Film u muzeju
Museums of Film /
Film in the Museum

Međunarodni simpozij
International Symposium

Zbornik sažetaka
Collected Summaries

2015

Muzeji filma
/ Film u muzeju
Museums of Film
/ Film in the Museum

Međunarodni simpozij
International Symposium

Zagreb, Muzejski dokumentacijski centar
Zagreb, Museum Documentation Centre

5. - 6. studenoga 2015.
November 5th - 6th 2015

ZBORNİK
SAŽETAKA

COLLECTED
SUMMARIES

Muzejski
Museum
dokumentacijski
Documentation
centar
Centre

Zagreb, 2015.

Organizator / Organised by

Muzejski dokumentacijski centar

Museum Documentation Center

Ilica 44, 10 000 Zagreb,

Hrvatska / Croatia

Tel. / Phones: + 385 1 4847 897

Faks / Fax: + 385 1 4847 913

e-mail: info@mdc.hr

www.mdc.hr

Organizacijski odbor / Organisation Committee

Višnja Zgaga

Lada Dražin Trbuljak

Ivan Branimir Guberina

Mirna Šimat

Partnerske institucije / Partner Institutions Muzej suvremene umjetnosti / *Museum of Contemporary Art*Hrvatski državni arhiv / *Croatian State Archives*Hrvatski filmski savez / *Croatian Film Association*Muzej grada Zagreba / *Zagreb City Museum*Institut Tomislav Gotovac / *Tomislav Gotovac Institute*Kino Europa – Dvorana Müller / *Cinema Europa – Müller Hall*Studentski centar Zagreb – MM centar / *Student center Zagreb – MM center*

Goethe–Institut Kroatien

Održavanje simpozija potpomoglo je
Ministarstvo kulture Republike Hrvatske i
Gradski ured za obrazovanje, kulturu i sport
Zagreb.

*The Symposium has received the support of the
Ministry of Culture of the Republic of Croatia
and Zagreb City Office for Education, Culture
and Sports.*

Muzejski dokumentacijski centar zahvaljuje
partnerima na potpori u organizaciji i svim
sudionicima simpozija na sudjelovanju.

*The Museum Documentation Centre extends
its gratitude to the partners and all the
participants at the Symposium.*

Programski odbor /

Programme committee

Voditeljica projekta

Lada Dražin-Trbuljak, muzejska savjetnica
(Muzejski dokumentacijski centar, Zagreb) /

*Lada Dražin-Trbuljak, museum adviser,
(Museum Documentation Centre, Zagreb)*

prof.dr.sc. Hrvoje Turković, filmski teoretičar,
kritičar / *Hrvoje Turković, PhD; film theorist,
critic*

Daniel Rafaelić, filmski povjesničar
(Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu |
Odsjek za povijest) / *Daniel Rafaelić, film
historian (University of Zagreb, Faculty of
Humanities and Social Sciences – Department
of History)*

Nenad Polimac, filmski kritičar / *Nenad
Polimac, film critic*

Carmen Lhotka, načelnica Odsjeka za zaštitu
i restauraciju filmskog gradiva (Hrvatski
državni arhiv | Hrvatski filmski arhiv) / *Carmen
Lhotka, head of the Film Preservation and
Restoration Division (Croatian State Archives,
Croatian Film Archives)*

Silvestar Kolbas, akademski snimatelj,
redatelj, redoviti profesor (Akademija
dramskih umjetnosti | Sveučilište u Zagrebu) /
*Silvestar Kolbas, formally trained cameraman,
director, full professor (University of Zagreb,
Academy of Dramatic Arts)*

Agar Pata, voditeljica Filmskog programa
(Hrvatski filmski savez) / *Agar Pata, head
of the Film Programme (Croatian Film
Association)*

Diana Nenadić, voditeljica Izdavačke djelatnosti (Hrvatski filmski savez) / *Diana Nenadić, head of Publishing (Croatian Film Association)*

Vera Robić Škarica, predsjednica (Hrvatski filmski savez) / *Vera Robić Škarica, president (Croatian Film Association)*

Darko Fritz, medijski umjetnik, nezavisni kustos i istraživač / *Darko Fritz, media artist, independent curator and researcher*

Dan Oki, medijski umjetnik i filmski autor, profesor (Umjetnička akademija u Splitu | Sveučilište u Splitu) / *Dan Oki, media artist and film author, professor (University of Split, Arts Academy in Split)*

Dalibor Martinis, medijski umjetnik i filmski autor / *Dalibor Martinis, media artist and film author*

Mladen Burić, član Stalnog odbora Europske konvencije za zaštitu audiovizualne baštine pri Vijeću Europe / *Mladen Burić, member of the Permanent Board of the European Convention for the Protection of Audiovisual Heritage (the Council of Europe)*

Branko Franceschi, likovni kritičar, kustos, ravnatelj (Galerija umjetnina, Split) / *Branko Franceschi, art critic, curator, director (Museum of Fine Arts, Split)*

Markita Franulić, kustosica, dokumentaristica savjetnica, ravnateljica (Tehnički muzej, Zagreb) / *Markita Franulić, curator, documentarist adviser, director (Technical Museum, Zagreb)*

Tamara Nikolić Đerić, etnologinja, voditeljica
ETNOfilm festivala (Etnografski muzej Istre,
Pazin) / *Tamara Nikolić Đerić, ethnologist,
director of ETNOfilm Festival (Ethnographic
Museum of Istria, Pazin)*

Višnja Zgaga, muzejska savjetnica,
ravnateljica (Muzejski dokumentacijski
centar, Zagreb) / *Višnja Zgaga, museum
adviser, director (Museum Documentation
Centre, Zagreb)*

Međunarodni simpozij
Muzeji filma / Film u muzeju
 International Symposium
Museums of Film / Film in the
Museum

SADRŽAJ / CONTENTS

Program / Programme	12
Zbornik sažetaka / Collected summaries	28
TERWEY, Michael: Film u Nacionalnome muzeju medija / <i>Film at The National</i> <i>Media Museum</i>	28
DARIŠ, Metka: Slovenska kinoteka - filmski muzej / <i>Slovenian Cinematheque</i> - <i>A Film Museum</i>	30
ČOLIĆ, Una: Novo lice iza paravana povijesti / <i>A New Face Behind the Screen</i> <i>of History</i>	34
TOPIĆ, Leila / ŠULJIĆ, Daniel: Medijska konstrukcija urbanog krajobraza - <i>Animation Goes</i> <i>MSU / The Media Construction</i> <i>of an Urban Landscape</i> - <i>Animation Goes MSU</i>	38
VRVILO, Tanja: Avangardne prakse filmskog kustostva / <i>Avant-garde Practices</i> <i>in Film Curatorship</i>	40
BENČIĆ, Branka: Kino umjetnika – iskustva rada s pokretnim slikama u kontekstima kina i muzeja / <i>Artist's Cinema –</i> <i>Experiences of Working with Motion</i> <i>Pictures in the Context of the</i> <i>Cinema and the Museum</i>	44

- ŠIMIČIĆ, Darko:**
Tomislav Gotovac i film / *Tomislav Gotovac and Film*..... 50
- PESENTI CAMPAGNONI, Donata:**
Nacionalni muzej filma u Torinu / *The National Cinema Museum of Turin /*..... 54
- LHOTKA, Carmen:**
Oktavijan Miletić – od amaterskog filma preko DVD izdanja do budućih generacija / *Oktavijan Miletić – From Amateur Film via DVDs to Future Generations*..... 58
- BORČIĆ, Barbara:**
DIVA Station: arhiviranje slika i vremena / *DIVA Station: Archiving of Images and Time*..... 62
- ĐUKIĆ, Sandro:**
Značenje – sistem i strategija / *Meaning – system and the strategy*..... 66
- FRITZ, Darko:**
Audiovizualni arhivi: umjetničko samoarhiviranje / *Audio-Visual Archives: Artistic Self-Archiving*..... 68
- OKI, Dan:**
Interakcija i samoarhiviranje kao umjetnička praksa / *Interaction and Self Archiving as an Art Practice*..... 70
- ELSAESSER, Thomas:**
Etika aproprijacije: pronađena snimka između arhiva, galerije i interneta / *Ethics of Appropriation: Found Footage between Archive, Gallery and Internet*..... 74
- PAUWELS, Eric:**
Mučeništvo sv. Sebastijana: ikonografsko putovanje. Zašto nastaje film? / *The Martyrdom of Saint Sebastian, an iconographic voyage. Why a film is made?*..... 78

- BACHMANN, Alejandro:**
Što i kako – predstavljanje filma
u muzejskom kontekstu /
*The How and the What: Presenting
Film in a Museum Context* 80
- RAFAELIĆ, Daniel:**
Problemi kod muzejskih
prezentacija filmske građe /
*The Film Museum – Problems of
Presenting the Film Heritage*..... 82
- LEBOŠ, Sonja:**
Filmski muzej u gradu, grad u
filmskom muzeju / *The Film
Museum in the City, the City
in the Film Museum*..... 84
- BOCEV, Vladimir:**
Etnološki dokumentarni film
u Muzeju Makedonije /
*The Ethnological Documentary
Film in the Museum of Macedonia* 86
- ANTOŠ, Zvezdana:**
Predstavljanje etnografskog filma
na konferencijama i festivalima
/ *The Presentation of an
Ethnographic Film at Conferences
and Festivals*..... 90
- DUIĆ, Mirko / IVANOVIĆ
DRAGIJA, Martina:**
Film u knjižnici: stručne
kompetencije knjižničara za rad
s filmskim zbirkama / *The Film
in the Library: the Professional
Competences of Librarians for
Work with Film Collections* 94
- IVANUŠ, Rhea / MATAUŠIĆ
Nataša:**
Dokumentarna filmska građa
20. st. u Hrvatskome povijesnom
muzeju. Ratna priča na filmu /
*Documentary Film Material of
the 20th century in the Croatian
History Museum. The Story of
the War on Film*..... 98

- BAŠIĆ, Krešimir:**
 Zbirka Kinematografske tehnike
 u Tehničkom muzeju /
*The Collection of Cinematographic
 Technology in the Technical
 Museum.....* 102
- NOSKOVIĆ, Kristina:**
 Zbirke popratnog filmskog
 gradiva u Odjelu Hrvatskog
 filmskog arhiva HDA / *Collections
 of Ancillary Film Material in the
 Department of the Croatian Film
 Archives of the Croatian State
 Archives.....* 104
- ROUMEN, Frank:**
 Filmski muzej EYE: predstavljanje
 aktivnosti (filmski programi,
 izložbe) i zbirki (restauracija,
 digitalizacija, očuvanje) / *EYE
 Filmmuseum: The presentation
 of activities (filmprogrammes,
 exhibitions) and collection
 (restoration, digitisation,
 preservation) .....* 108
- LUCHETTI, Maria Florencia:**
 Audiovizualni arhivi i znanstveno
 istraživanje na području
 društvenih znanosti u Argentini
 / *Audio-Visual Archives and
 Scientific Research in the Area
 of Social Sciences in Argentina.....* 112
- NIKOLIĆ ĐERIĆ, Tamara:**
 Senzorna etnografija i novi
 mediji u bilježenju nematerijalne
 kulture/alternativne prakse
 prijenosa znanja, iskustava i
 vizualno-antropoloških paradigmi
 / *Sensory Ethnography and the
 New Media in Recording the
 Intangible Heritage/Alternative
 Practices in the Transfer of
 Knowledge, Experience and
 Visual-Anthropological Paradigms .....* 116

UREM, Sandra:

Od Gavazija i Štampara prema
 etnografskom filmu? / *From
 Gavazzi and Štampar to the
 Ethnographic Film?*..... 120

GENEVSKA BRAČIĆ, Nade:

Film kao muzejski predmet
 (Počeci makedonske
 kinematografije) / *Film as
 Museum Object (Beginnings of
 Macedonian Cinematography)*..... 124

RAMLJAK, Ivan:

Povijest kino-prikazivalaštva
 na otoku Korčuli / *The History
 of Screening on the Island
 of Korčula* 128

Adresar / Address Book..... 132

PROGRAM / PROGRAMME

OTVARANJE SKUPA: SRIJEDA, 4.11. 2015. / OPENING OF THE SYMPOSIUM: WEDNESDAY, 4 NOVEMBER

Kino Europa, Dvorana Müller / Cinema Europa, Müller Hall
 Varšavska 3, Zagreb

19.00 – 19.15

POZDRAVNE I UVODNE RIJEČI / WELCOME AND INTRODUCTORY WORDS

Višnja Zgaga (Muzejski dokumentacijski centar, ravnateljica / Museum Documentation Centre, director) – Welcome Address
 Daniel Rafaelić (Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet | Odsjek za povijest; Član Programskog odbora / University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences | Department of History, Zagreb; Programme Committee Member) – Welcome Address
 Lada Dražin-Trbuljak (Muzejski dokumentacijski centar, muzejska savjetnica / Museum Documentation Centre, museum advisor)

19.15 - 20.00	<p>PRIKAZIVAČKI PROGRAM / SCREENING PROGRAMME</p> <p>program realiziran u suradnji s Hrvatskim filmskim savezom, Goethe-Institutom Kroatien i Filmskim muzejem u Münchenu / programme realised in collaboration with Croatian Film Association, Goethe-Institut Kroatien and Filmmuseum München</p> <p>izbor: Diana Nenadić</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. SRETANJE [ENCOUNTERS], Vladimir Petek, Kinoklub Zagreb: 1963, 35 mm, c/b [b/w], sepia, ton [sound], 8' 2. PRIJEPODNE JEDNOG FAUNA [MORNING OF A FAUN], Tomislav Gotovac, Kinoklub Zagreb: 1963, 16 mm, c/b [b/w], ton [sound], 11'20'' 3. FLORESCENCIJE [FLUORESCENCES], Ante Verzotti, Kino klub Split: 1967, 8 mm, boja [colour], ton [sound], 4'24'' 4. SIROMAŠNI LJUDI [ARME LEUTE], Vlado Kristi, SR Njemačka, 1963, 35 mm, c/b [b/w], ton [sound], 8' 5. DVA VREMENA U JEDNOM PROSTORU [TWO TIMES IN ONE SPACE], Ivan Ladislav Galeta, 1976-1984, 35 mm, c/b [b/w], ton [sound], 12'
20.00 – 21.00	PIĆE DOBRODOŠLICE / WELCOME DRINK

PRVI DAN: ČETVRTAK, 5. STUDENOGA 2015. / THURSDAY, 5 NOVEMBER	
Muzej suvremene umjetnosti / Museum of Contemporary Art Avenija Dubrovnik 17, Zagreb / Av. Dubrovnik 17, Zagreb	
9.00 – 9.30	REGISTRACIJA / REGISTRATION AND INFORMATION
1. MUZEJ FILMA I. - ISKUSTVA EUROPSKIH MUZEJA FILMA / FILM MUSEUM I - THE EXPERIENCE OF EUROPEAN FILM MUSEUMS	
9.30 – 10.00	Film u Nacionalnome muzeju medija <i>/ Film at The National Media Museum</i> Michael Terwey Nacionalni muzej medija / National Media Museum Bradford, Velika Britanija / Bradford, Great Britain
2. KINOTEKA - MUZEJ FILMA / CINEMATHEQUE – FILM MUSEUM moderator / session moderator: Daniel Rafaelić	
10.00 – 10.30	Slovenska kinoteka – filmski muzej <i>/ Slovenian Cinematheque – A Film Museum</i> Metka Dariš Slovenska kinoteka Muzejski oddelek <i>/ Slovenian Cinematheque Museum Departement</i> Ljubljana, Slovenija / Ljubljana, Slovenia
10.30 – 10.45	Novo lice iza paravana povijesti <i>/ A New Face Behind the Screen of History</i> Una Čolić Jugoslovenska kinoteka / Yugoslav Cinematheque Beograd, Srbija / Belgrade, Serbia
10.45 – 11.00	Pauza za kavu / Coffee break

3. KUSTOSKE PRAKSE / CURATORIAL PRACTICES	
moderatorica / session moderator: Lea Vene	
11.00 – 11.15	<p>Medijska konstrukcija urbanog krajobraza – Animation goes MSU / <i>The Media Construction of an Urban Landscape – Animation Goes MSU</i></p> <p>Leila Topić Daniel Šuljić</p> <p>Muzej suvremene umjetnosti, Zagreb / Museum of Contemporary Art, Zagreb Animafest Zagreb Svjetski festival animiranog filma / Animafest Zagreb World Festival of Animated Film Zagreb, Hrvatska / Zagreb, Croatia</p>
11.15 – 11.30	<p>Avangardne prakse filmskog kustostva / <i>Avant-garde Practices in Film Curatorship</i></p> <p>Tanja Vrvilo</p> <p>Umjetnička organizacija Film-protufilm / Art organization Film – Anti-film Zagreb, Hrvatska / Zagreb, Croatia</p>
11.30 – 11.45	<p>Kino umjetnika – iskustva s pokretnim slikama u kontekstima kina i muzeja / <i>Artist's Cinema – Experiences of Working with Motion Pictures in the Context of the Cinema and the Museum</i></p> <p>Branka Benčić</p> <p>nezavisna kustosica / independent curator Zagreb, Hrvatska / Zagreb, Croatia</p>
11.45 – 12.00	<p>Tomislav Gotovac i film / <i>Tomislav Gotovac and Film</i></p> <p>Darko Šimičić</p> <p>Institut Tomislav Gotovac / Tomislav Gotovac Institute Zagreb, Hrvatska / Zagreb, Croatia</p>

4. MUZEJ FILMA II. - ISKUSTVA EUROPSKIH MUZEJA FILMA / FILM MUSEUM II - THE EXPERIENCE OF EUROPEAN FILM MUSEUMS		
12.00 – 12.30	Nacionalni muzej filma u Torinu <i>/ The National Cinema Museum of Turin</i>	Donata Pesenti Campagnoni Nacionalni muzej filma Torino <i>/ The National Cinema Museum of Turin</i> Torino, Italija / Turin, Italy
12.30 – 13.00	Diskusija / <i>Discussion</i>	
13.00 – 14.00	Pauza za ručak / <i>Lunch break</i> Lunch at the Museum of Contemporary Art, Museum restaurant, Av. Dubrovnik 17, Zagreb	
5. IZAZOV U SUSRETU 'ANALOGNOG' SVIJETA I NOVE DIGITALNE PARADIGME / THE CHALLENGE IN THE ENCOUNTER OF THE ANALOGUE WORLD AND THE NEW DIGITAL PARADIGM ZAŠTITA FILMSKE/VIDEO BAŠTINE / PROTECTION OF THE FILM/VIDEO HERITAGE		
14.00 – 14.15	Oktavijan Miletić – od amaterskog filma preko DVD izdanja do budućih generacija <i>/ Oktavijan Miletić – From Amateur Film via DVDs to Future Generations</i>	Carmen Lhotka Hrvatski državni arhiv Hrvatski filmski arhiv <i>/ Croatian State Archives Croatian Film Archive</i> Zagreb, Hrvatska / Zagreb, Croatia

14.15 – 14.30	DIVA Station – arhiviranje slika i vremena / <i>DIVA Station – archiving of images and time</i>	Barbara Borčić	SCCA-Ljubljana, Centar za suvremene umjetnosti / SCCA-Ljubljana, Center for Contemporary Arts Ljubljana Slovenija / Ljubljana, Slovenia
14.30 – 14.45	Značenje – sistem i strategija / <i>Meaning – system and the strategy</i>	Sandro Đukić	akademski slikar, slobodni umjetnik / formally trained painter, freelance artist Zagreb, Hrvatska / Zagreb, Croatia
14.45 – 15.00	Audiovizualni arhivi: umjetničko samoarhiviranje / <i>Audio-Visual Archives: Artistic Self-Archiving</i>	Darko Fritz	multimedijski umjetnik, nezavisni kustos / multimedia artist, independent curator Zagreb, Hrvatska / Zagreb, Croatia
15.00 – 15.15	Interakcija i samoarhiviranje kao umjetnička praksa / <i>Interaction and Self Archiving as an Art Practice</i>	Dan Oki	Umjetnička akademija u Splitu (UMAS) / Arts Academy of the University of Split Split, Hrvatska / Split, Croatia

6. IZLAGANJE I RAZGOVOR S POVJESNIČAROM I TEORETIČAROM FILMA / LECTURE AND CONVERSATION WITH FILM HISTORIAN AND THEORIST moderator / session moderator: dr.sc. Hrvoje Turković		
15.15 – 15.45	Etika apropijacije: pronađena snimka između arhiva, galerije i interneta <i>/ Ethics of Appropriation: Found Footage between Archive, Gallery and Internet</i>	Thomas Elsaesser, PhD
15.45 – 16.15	Diskusija / Discussion	Amsterdamsko sveučilište / Unversiteit van Amsterdam Amsterdam, Nizozemska / Amsterdam, Netherlands Sveučilište Columbia (Odsjek za medije i kulturu) / Columbia University (Department of Media and Culture) New York, Sjedinjene Američke Države / New York, United States
7. FILMSKA PROJEKCIJA, IZLAGANJE I RAZGOVOR S FILMSKIM AUTOROM / FILM SCREENING, LECTURE AND CONVERSATION WITH FILM AUTHOR moderator / session moderator: Dan Oki		
Studentski centar u Zagrebu, MM centar adresa / address: Savska cesta 25, Zagreb		

17.00 – 17.55	<p>Prikazivački program / Film screening: Mučeništvo sv. Sebastijana: ikonografsko putovanje <i>/ The Martyrdom of Saint Sebastian, an iconographic voyage, 1989, (55')</i></p>	<p>Eric Pauwels</p>	<p>Nacionalni institut za izvedbene umjetnosti u Bruxellesu (INSAS) / Institut National Supérieur des Arts du Spectacle et des Techniques de Diffusion (INSAS) Bruxelles, Belgija</p>
17.55 – 18.30	<p>Izlaganje i razgovor / Lecture and Conversation: Mučeništvo sv. Sebastijana: ikonografsko putovanje. Zašto nastaje film? <i>/ The Martyrdom of Saint Sebastian, an iconographic voyage. Why a film is made?</i></p>		
<p>8. STRUČNI OBILAZAK INSTITUTA TOMISLAV GOTOVAC: OD MJESTA UMJETNIKOVA STANOVANJA DO MJESTA ISTRAŽIVANJA O UMJETNIKU GUIDED TOUR OF TOMISLAV GOTOVAC INSTITUTE: FROM THE ARTIST'S LIVING SPACES TO SPACES OF RESEARCH ON THE ARTIST program za sudionike simpozija / programme for Symposium participants stručno vodstvo / guided tour: Darko Šimičić</p>			
<p>Institut Tomislav Gotovac / Tomislav Gotovac Institute adresa / address: Krajiška 29, Zagreb</p>			
19.30 – 20.30	<p>Stručni obilazak Instituta Tomislav Gotovac / Guided tour of Tomislav Gotovac Institute</p>		

<p>DRUGI DAN: PETAK, 6. STUDENOGA 2015. / FRIDAY, 6 NOVEMBER Muzej suvremene umjetnosti, Zagreb / Museum of Contemporary Art Avenija Dubrovnik 17, Zagreb</p>		
<p>1. MUZEJ FILMA III. - ISKUSTVA EUROPSKIH MUZEJA FILMA / <i>FILM MUSEUM III - THE EXPERIENCE OF EUROPEAN FILM MUSEUMS</i></p>		
9.30 – 10.00	Što i kako – predstavljanje filma u muzejskom kontekstu / <i>The How and the What – Presenting Film in a Museum Context</i>	Alejandro Bachmann Austrijski filmski muzej / Österreichisches Filmmuseum Beč, Austrija / Wien, Austria
<p>2. MUZEOLOŠKA FUNKCIJA I MJESTO VIDEO/FILMA U MUZEJU. PREZENTACIJA FILMSKE/VIDEO GRADE / <i>MUSEOLOGICAL FUNCTION AND PLACE OF VIDEO/FILM IN THE MUSEUM. PRESENTATION OF FILM/VIDEO MATERIAL</i> TKO SE BRINE ZA FILM U MUZEJIMA, ARHIVIMA, KNJIŽNICAMA / <i>WHO TAKES CARE OF THE FILM IN MUSEUMS, ARCHIVES AND LIBRARIES</i> moderatorica / session moderator: Tamara Nikolić Đerić</p>		

10.00 – 10.20	Muzej filma – problemi prezentacije filmske baštine / <i>The Film Museum – Problems of Presenting the Film Heritage</i>	Daniel Rafaelić	Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet Odsjek za povijest / University of Zagreb, Faculty of Humanities and Social Sciences Department of History Zagreb, Hrvatska / Zagreb, Croatia
10.20 – 10.35	Filmski muzej u gradu, grad u filmskom muzeju / <i>The Film Museum in the City, the City in the Film Museum</i>	Sonja Leboš	Udruga za interdisciplinarna i interkulturalna istraživanja (UIII) / Association for Interdisciplinary and Intercultural Research Zagreb, Hrvatska / Zagreb, Croatia siva) (zona . prostor za suvremenu i medijsku umjetnost / grey) (area . space of contemporary and media art Korčula, Hrvatska / Island of Korčula, Croatia
10.35 – 10.50	Etnološki dokumentarni film u Muzeju Makedonije / <i>The Ethnological Documentary Film in the Museum of Macedonia</i>	dr.sc. Bocev Vladimir	Muzej na Makedonija / Museum of Macedonia Skoplje, Republika Makedonija / Skopje, Republic of Macedonia

10.50 – 11.05	Predstavljanje etnografskog filma na konferencijama i festivalima <i>/ The Presentation of an Ethnographic Film at Conferences and Festivals</i>	dr.sc. Zvezdana Antoš	Etnografski muzej Zagreb <i>/ Ethnographic Museum in Zagreb</i> Zagreb, Hrvatska / Zagreb, Croatia
11.05 – 11.20	Film u knjižnici: stručne kompetencije knjižničara za rad s filmskim zbirakama <i>/ The Film in the Library: the Professional Competences of Librarians for Work with Film Collections</i>	dr.sc. Duić Mirko dr.sc. Ivanović Dragija Martina	Filozofski fakultet Sveučilišta u Zadru, Odjel za informacijske znanosti <i>/ University of Zadar, Faculty of Humanities and Social Sciences Department of Information Sciences</i> / Zadar, Croatia Zadar, Hrvatska / Zadar, Croatia
11.20 – 11.40	Diskusija / Discussion		
11.40 – 12.00	Pauza za kavu / Coffee break		

3. MUZEJSKE I ARHIVSKE ZBIRKE FILMSKE GRAĐE I KINEMATOGRAFSKE OPREME / MUSEUM AND ARCHIVAL COLLECTIONS OF FILM MATERIAL AND CINEMATOGRAPHIC EQUIPMENT			
moderatorica / session moderator: Višnja Zgaga			
12.00 – 12.15	Dokumentarna filmska građa 20. stoljeća u Hrvatskome povijesnom muzeju. Ratna priča na filmu <i>/ Documentary Film Material of the 20th century in the Croatian History Museum The Story of the War on Film</i>	mr.sc. Rhea Ivanuš Nataša Mataušić	Hrvatski povijesni muzej <i>/ Croatian History Museum</i> Zagreb, Hrvatska / Zagreb, Croatia
12.15 – 12.30	Zbirka Kinematografska tehnika u Tehničkom muzeju <i>/ The Collection of Cinematographic Technology in the Technical Museum</i>	Krešimir Bašić	Tehnički muzej <i>/ Technical Museum</i> Zagreb, Hrvatska / Zagreb, Croatia
12.30 – 13.00	Popratno filmsko gradivo (filmske fotografije, scenariji, plakati i dr.) u Hrvatskom filmskom arhivu (Hrvatski državni arhiv) <i>/ Collections of Ancillary Film Material in the Department of the Croatian Film Archives of the Croatian State Archives</i>	Kristina Nosković	Hrvatski državni arhiv Hrvatski filmski arhiv <i>/ Croatian State Archives Croatian Film Archive</i> Zagreb, Hrvatska / Zagreb, Croatia
13.00 – 14.00	Pauza za ručak / Lunch break Lunch at the Museum of Contemporary Art, Museum restaurant, Av. Dubrovnik 17, Zagreb		

4. MUZEJ FILMA IV. - ISKUSTVA EUROPSKIH MUZEJA FILMA / FILM MUSEUM IV - THE EXPERIENCE OF EUROPEAN FILM MUSEUMS	
14.00 – 14.30	<p>Filmski muzej EYE: predstavljanje aktivnosti (filmski programi, izložbe) i zbirki (restauracija, digitalizacija, očuvanje) / <i>EYE Filmmuseum: The presentation of activities (filmprogrammes, exhibitions) and collection (restoration, digitisation, preservation)</i></p>
	<p>Frank Roumen EYE Filmski muzej / EYE Filmmuseum Amsterdam, Nizozemska / Amsterdam, Netherlands</p>
5. STRUČNO-ZNANSTVENA I UMJETNIČKA ISTRAŽIVANJA / PROFESSIONAL, SCHOLARLY AND ARTISTIC RESEARCH	
moderatorica: dr.sc. Zvezdana Antoš	
14.30 – 14.45	<p>Audiovizualni arhivi i znanstveno istraživanje na području društvenih znanosti u Argentini / <i>Audio-Visual Archives and Scientific Research in the Area of Social Sciences in Argentina</i></p>
	<p>dr.sc. Maria Florencia Luchetti Institut za istraživanja Gino Germani / Instituto de investigaciones Gino Germani (IIGG) Buenos Aires, Argentina / Ciudad Autónoma de Buenos Aires, Argentina</p>
14.45 – 15.00	<p>Senzorna etnografija i novi mediji u bilježenju nematerijalne kulture – alternativne prakse prijenosa znanja, iskustava i vizualno-antropoloških paradigmi / <i>Sensory Ethnography and the New Media in Recording the Intangible Heritage – Alternative Practices in the Transfer of Knowledge, Experience and Visual-Anthropological Paradigms</i></p>
	<p>Tamara Nikolić Đerić Etnografski muzej Istre – Museo etnografico dell'Istria / Ethnographic museum of Istria Pazin, Hrvatska / Pazin, Croatia</p>

15.00 – 15.15	Od Gavazzija i Štampara prema etnografskom filmu? / <i>From Gavazzi and Štampar to the Ethnographic Film?</i>	dr.sc. Sandra Urem	Sveučilište u Zadru, filozofski fakultet Odjel za etnologiju i antropologiju / University of Zadar, Faculty of Humanities and Social Sciences Department of Ethnology and Anthropology Zadar, Hrvatska / Zadar, Croatia
15.15 – 15.30	Film kao muzejski predmet (Počeci makedonske kinematografije) / <i>Film as museum object (Beginnings of Macedonian Cinematography)</i>	Nade Genevska Bračić	Nacionalna ustanova Zavod i Muzej Bitolj Bitolj, Republika Makedonija / National Institution Institute and Museum Bitolj Bitolj, Republic of Macedonia / Bitola, Republika Makedonija
15.30 – 15.45	Povijest kino-prikazivaštva na otoku Korčuli / <i>The History of Screening on the Island of Korčula</i>	Ivan Ramijak	Udruga 'Siva zona' / grey) (area space for contemporary and media art Korčula, Hrvatska / Island of Korčula, Croatia
15.45 – 16.15	Diskusija / Discussion		

<p>6. FILMSKA PROJEKCIJA / FILM SCREENING Hrvatski državni arhiv / Croatian State Archives adresa / address: Marulićev trg 21, Zagreb</p>	<p>17.30 – 19.00</p> <p>POZDRAVNE I UVODNE RIJEČI / WELCOME AND INTRODUCTORY WORDS Predstavnik Hrvatskog državnog arhiva, Zagreb / Representative of the Croatian State Archives – Welcome Address</p> <p>Projekcija nagrađenih kratkih filmova Oktavijana Miletića / <i>Projection of prize-winning short films of Oktavijan Miletic</i></p> <p>1. NOCTURNO [NOCTURNO], 12' 2. POSLOVI KONZULA DORGENA [THE AFFAIRS OF CONSUL DORGEN], 18'</p>
--	--

<p>7. STRUČNI OBILAZAK / GUIDED TOUR Muzej grada Zagreba / Zagreb City Museum adresa /address: Opatička ul. 20, Zagreb stručno vodstvo / guided tour: Željka Kolveshi, pomoćnica ravnatelja / assistant director</p>	<p>20.00</p> <p>POZDRAVNE I UVODNE RIJEČI / WELCOME AND INTRODUCTORY WORDS Predstavnik Muzeja grada Zagreba / Representative of the Zagreb City Museum – Welcome Address</p> <p>Film u muzeju kao dio stalnog postava: Razgled dijela postava Muzeja grada Zagreba s tematskom cjelinom Zagrebačka škola crtanog film / <i>Film in the museum as part of the permanent exhibition: Viewing of part of the permanent exhibition, the thematic unit The Zagreb School of Animated Film at the Zagreb City Museum</i></p> <p>Film na povremenim izložbama: Vodstvo po izložbi Zoološki vrt u Zagrebu 1925. -2015. / <i>Film in temporary exhibitions: Guided tour of the exhibition Zagreb City ZOO, 1925 – 2015</i></p> <p>DRUŽENJE, DOMJENAK / FAREWELL PARTY</p>
--	---

Michael Terwey
voditelj zbirke i izložaba
Nacionalni muzej medija
Bradford, Velika Britanija

Film u Nacionalnome muzeju medija

Nacionalni muzej medija, dio skupine muzeja znanosti, ima britansku kinematografsku zbirku koja priča priču o znanosti i tehnologiji filma. Njegove zbirke dopunjuju one Britanskoga filmskog instituta i drugih muzeja koji se bave poviješću filma i kinematografije. Zbirke obuhvaćaju brojne ikoničke i važne predmete, od rane eksperimentalne opreme do novijih izuma poput digitalnih kamera i projektora. Muzej, koji ima tri kino dvorane, kao i najstarije IMAX kino u Europi i nudi raznolik program filmskih izložaba i festivala, smješten je u Bradfordu, prvome svjetskom UNESCO-ovu gradu filma.

Cilj ovoga rada jest dati pregled muzejskih izložaka vezanih za film te opisati razvoj zbirke od njezinih najranijih početaka u sklopu Muzeja južnog Kensingtona (kasnije londonskog Muzeja znanosti).

Izložiti ćemo neke od načina na koje su muzejske izložbe prikazivale i interpretirale film i povijest kinematografije koristeći se zbirka i filmskim programom kao platformom za angažiranje javnosti. U radu ćemo također opisati neke suradničke istraživačke projekte u kojima su te zbirke korištene za bolje razumijevanje spomenutih prikaza povijesti.

Michael Terwey
head of collections & exhibitions
National Media Museum
Bradford, Great Britain

*Film at the National Media
Museum*

The National Media Museum, part of the Science Museum Group, holds the United Kingdom's collection of cinematography, telling the story of the science and technology of film. Its collections complement those of the British Film Institute, and other museums that have an interest in the history of Film and Cinema. The collections include many iconic and significant objects, from very early experimental equipment through to the recent, digital cameras and projectors. The museum is located in Bradford, the world's first UNESCO designated City of Film, and also contains three cinema screens (including the earliest IMAX theatre in Europe), and has a rich and diverse programme of film exhibition and festivals. This paper will outline the museum's holdings on film, and describe the development of the collection from its earliest beginnings as part of the South Kensington Museum, later the Science Museum in London. It will outline some of the ways the museum has exhibited and interpreted film and the history of cinema using its collections and the platform of its cinema programme to engage the public. It will also describe some of the research partnerships that have drawn on the collections to bring new understanding to these histories.

Metka Dariš

voditeljica muzejskog odjela, muzejska savjetnica

Slovenska kinoteka / Muzejski oddelek

Ljubljana, Slovenija

Slovenska kinoteka – filmski muzej

Slovenska kinoteka mlada je ustanova: iduće godine proslavit će tek dvadesetu obljetnicu. Ponikla je iz kinematografskih aktivnosti provedenih u dvorani Jugoslavenske kinoteke u Ljubljani od 1963. do stjecanja slovenske neovisnosti te iz djelovanja Slovenskog muzeja kazališta i filma, koji od sredine 1970-ih godina obuhvaća i zbirku filmske baštine.

Od 2000. godine, kada joj je dodijeljen status državnoga muzeja, Slovenska kinoteka djeluje kao jedini javni nacionalni filmski muzej i vodeći muzej filmske baštine u Sloveniji. Godine 1999. Slovenska kinoteka uspostavlja suradnju s Međunarodnom federacijom filmskih arhiva (Fédération Internationale des Archives du Film, FIAF), a zahvaljujući posebnim zbirkama slovenske filmske baštine, 2012. postaje članicom Federacije.

Međutim, navedeni kratki opis Slovenske kinoteke (samo jedan od brojnih mogućih) ne otkriva atipičnost njezina osnutka i djelovanja tijekom prvih nekoliko godina. Kasnija uspješna institucionalizacija i stjecanje statusa državnoga muzeja bili su krajnji cilj i rezultat rada entuzijastičnih mladih filmofila i stručnjaka različitih profesija, članova radnih grupa, a kasnije i zaposlenika, pod vodstvom Silvana Furlana, iskusnog povjesničara filma, teoretičara, pisca, montažera, scenarista

Metka Dariš

*head of museum department, museum
councillor*

Slovenian Cinematheque / Museum

Departement

Ljubljana, Slovenia

Slovenian Cinematheque – A Film Museum

The Slovenian Cinematheque is a young institution; next year, it will celebrate only its twentieth anniversary. It was established on the basis of the cinematheque activity conducted at the hall of the Yugoslav Cinematheque in Ljubljana from 1963 until Slovenia gained its independence, and on the basis of the operation of the Slovenian Theatre and Film Museum, in the framework of which a film heritage collection was being built since the middle of the 1970s. In 2000, the Slovenian Cinematheque was awarded the status of a state museum and has since been operating as the only national public film museum, carrying out the programme of the main museum for film heritage in Slovenia.

The Slovenian Cinematheque has been connected to FIAF since 1999, first as an associate, and then as a member, which it became in 2012 due to its special collections of Slovenian film heritage. This is one of the possible short descriptions of the Slovenian Cinematheque, but it does not manage to show how untypical the establishment of the Cinematheque and its first years of operation were. The successful institutionalisation and the acquirement of the status of a state museum later on were the end goal and result of the work carried out by enthusiastic young cinephiles and experts of various professions, members of the working group and later the staff

i prvog ravnatelja Slovenske kinoteke. U jesen 1994., kada je predstavljena prva sezona službeno još uvijek nepostojeće Slovenske kinoteke, mladi tim pod Furlanovim vodstvom počinje provoditi kvalitetan i opsežan program koji je nadišao sva očekivanja o vlastitim amaterskim početcima. Prije utemeljenja same Kinoteke, njezino djelovanje – raspoređeno unutar odjela kojima su obuhvaćena sva područja karakteristična za suvremeni filmski muzej kako ga danas razumijemo i koncipiramo – pomno je osmišljeno i isplanirano. Članovi Kinotekina tima željeli su prirediti i provesti aktivnosti koje su ponajprije bile atraktivne i zanimljive njima samima, te film i filmsku baštinu na što prikladniji i kontekstualiziraniji način predstaviti i približiti drugima. Zahvaljujući takvom pristupu i iznimnoj predanosti, Kinoteka se vrlo brzo prometnula u središte slovenske filmske kulture.

---

led by Silvan Furlan, an experienced film historian, theoretician, writer, editor and scriptwriter, and the first director of the Slovenian Cinematheque.

When the first season of the officially still non-existent Slovenian Cinematheque was launched in the autumn of 1994, the young team under Furlan's leadership started implementing a quality and extensive programme that exceeded all the frameworks of their amateur beginnings. Before launching the project of Cinematheque's establishment, its operation by departments that covered all the areas of operation of a contemporary film museum as we understand and conceive it today was carefully conceived and planned. The Cinematheque's team thought about how to prepare and carry out activities that would attract and interest them but also about how film and film heritage could be presented and brought closer to others in the most suitable and contextualised way. With such an approach and with exceptional dedication, the Cinematheque shortly became the centre of Slovenian film culture.

**Una Čolić, kustosica
Jugoslovenska kinoteka
Beograd, Srbija**

Novo lice iza paravana povijesti

Jugoslovenska je kinoteka od 2014. godine smještena u novoj zgradi rekonstruiranog objekta u Uzun Mirkovoj ulici 1 u Beogradu. Sam prostor, kao primjer arhitekture vremena, smješten je na adresi koja ima povijesno značenje nekadašnjeg Konaka kneza Aleksandra Karađorđevića. U istom je prostoru 1947. održano suđenje generalu Aleksanderu Leru, a gotovo cijelo stoljeće zgrada je bila sjedište Beogradske opštine, potom Zavoda za produktivnost rada i Zavoda za patente. Unutar zdanja istaknuti srpski slikar Živorad Nastasijević izradio je zidne dekoracije Svečane sale Kinoteke s motivima starog Beograda. Kako je „nužnost jedina gospodarica umjetnosti“ (*artis sola domina necessitas*), stari je prostor sačuvan od daljnjeg propadanja, a izgradnjom novoga omogućen je željeni nastavak opsežnog djelovanja Kinoteke i provedba njezinih novih programa, koji su u dotadašnjim skučenim prostorima bili teško ostvarivi. Iza povijesnog paravana niknuo je novi prostor.

Umjetnost je uklopljena u arhitekturu, u mjesto susreta dviju epoha – nove i stare, tradicionalnoga i modernoga. Laka dostupnost i međusobna komunikacija unutar višeetažnog prostora naglašava funkcionalne zone otvorene ne samo za publiku i edukaciju već i za izlaganje umjetničkih djela, različitih eksponata i filmskog fonda. Interijer zgrade prepoznat je i kao prostor promotivnih aktivnosti, a time i kao pouzdani

*Una Čolić, curator
Yugoslav Cinematheque
Belgrade, Serbia*

A New Face Behind the Screen of History

Since 2014 the Yugoslav Cinematheque has been in a new building of a reconstructed site in Uzun Mirkova ulica no. 1 in Belgrade. The building itself, as example of the architecture of the time, is located at a historically significant address, the former court of Prince Alexander Karađorđević. In the same place in 1947, General Aleksandar Lero was tried, and for a long time it was the building of the Belgrade commune, then the Institute for Productivity and Labour and then the Patents Institute. Within the building, a prime figure of Serbian art, Živorad Nastasijević has painted the wall decorations of the “Festival Hall” of the Cinematheque with motifs of old Belgrade. Since “necessity [is] the only mistress of art” (*artis sola domina necessitas*) the old premises have been kept from further dilapidation, while with the building of a new, the much wanted continuation of the extensive activity of the Cinematheque has continued through new programmes, which in the previous highly cramped quarters were hardly feasible.

A new space has sprung up behind the screen of history. Art is incorporated into architecture, into a place for the encounter of epochs: new and old, traditional and modern. Easy accessibility and communication in the multi-storey space emphasises its functional zones, open not only to the public and education but also for an exhibition venue, exhibits and film holdings. The interior of the building is recognised as a space for promotional activities and accordingly a more

činitelj financijske samoodrživosti
Jugoslovenske kinoteke. Kinoteka je na
taj način uspjela zadržati posebnu ulogu
institucije koja se ubraja u prvih deset
takve vrste u svjetskim razmjerima.

reliable form of financial sustainability for the Yugoslav Cinematheque. The Cinematheque has thus managed to sustain a special role as institution among the top ten of the kind in world terms.

Leila Topić, kustosica
Muzej suvremene umjetnosti
Zagreb, Hrvatska

Daniel Šuljić
umjetnički direktor festivala
Animafest Zagreb / Svjetski festival
animiranog filma
Zagreb, Hrvatska

Medijska konstrukcija urbanog krajobraza – Animation goes MSU

Tijekom trogodišnje suradnje Animafesta i zagrebačkog Muzeja suvremene umjetnosti naslovljene *Animation goes MSU*, zahvaljujući otvorenome, međunarodnom natječajnom pozivu za prijavu animiranih radova, omogućili smo umjetnicima da sudjeluju u kreiranju programa na medijskoj fasadi Muzeja. Radove odabrane u protekle tri godine karakterizira pluralizam animacijskih tehnika odnosno autorskih pristupa – od apstraktnih rješenja, preko narativnih radova ili poigravanja tipografskim rješenjima pa sve do računalno generirane animacije.

Osobito su zanimljivi radovi u kojima se medijska fasada dijeli na tri dijela te se tako stvaraju *site-specific* animacije. S obzirom na to da smo u protekle tri godine prikazali otprilike četrdesetak filmova, tijekom trajanja Animafesta izmijenili smo medijski krajobraz MSU-a te nastavljamo s tim svojevrsnim eksperimentom kojim animaciju pokušavamo približiti publici, koja baš i nije osobito sklona toj umjetničkoj formi.

---

*Leila Topić, curator
Museum of Contemporary Art
Zagreb, Croatia*

*Daniel Šuljić, artistic director
Animafest Zagreb / World Festival of
Animated Film
Zagreb, Croatia*

*The Media Construction of an
Urban Landscape – Animation Goes
MSU*

During a three-year period of cooperation between Animafest and the Museum of Contemporary Art (MSU), entitled Animation Goes MSU, thanks to an open international call for the submission of animated works, we have enabled artists to take part in the creation of the programme on the media façade of the Museum. The works selected in the last three years have been characterised by a pluralism of animation techniques or creative approaches – abstract approaches, narrative works, typographic games and computer generated animation, for instance.

Particularly interesting are works in which the media façade is divided into three parts and site-specific animations are created. Because in the last three years we showed about forty films, while Animafest was on we changed the media landscape of MSU. We are going on with this experiment in which we are attempting to make animation more familiar to a public not particularly in favour of this art form.

Tanja Vrvilo

samostalna umjetnica, umjetnička

direktorica kustoskog festivala

**Filmske mutacije: festival nevidljivog
filma**

Umjetnička organizacija Film-protufilm

Zagreb, Hrvatska

Avangardne prakse filmskog kustostva

Prilog za promišljanje muzeja filma nakon razdoblja filma višegodišnje je istraživanje manifestnih programa i projekata isprva filmskih klubova, zatim muzeja, festivala i izložaba od filmske povijesne avangarde do danas, čije smo prakse počeli predstavljati prije osam godina, u lipnju 2007. u Zagrebu, pokrenuvši filmološki projekt o politikama filmskog kustostva u doba digitalne reprodukcije s naslovom *Filmske mutacije: festival nevidljivog filma*. Suvremeno filmsko kustostvo promotrit ćemo na temelju slobodne permutacije dviju neoavangardnih praksi: za koncentriranoga gledatelja nevidljivog kina predstaviti ćemo arhitektonski projekt Petera Kubelke *Invisible Cinema* kao paradigmatičko mjesto u našoj kulturi namijenjeno vježbanju jednoga ili dvaju osjetila, a za gledatelja distrakcije, sa širim filmskim iskustvom, izdvojiti ćemo galerijske i *site-specific* inscenacije filmova i videoradova.

Avangardne kustoske prakse suprostavit ćemo fragmentima knjige koju smo priredili u suradnji s Alexanderom Horwathom (Österreichisches Filmmuseum), tj. hrvatskoga, proširenog izdanja prve knjige u svijetu koja definira filmsko kustostvo u kontekstu filmskih arhiva i muzeja s naslovom *Filmsko kustostvo. Arhivi, muzeji i digitalno tržište*

Tanja Vrvilo

independent artist, art director of the curatorial festival Film Mutations: Festival of Invisible Film

Art organization Film – Anti-film Zagreb, Croatia

Avant-garde Practices in Film Curatorship

This contribution to the thinking through a film museum after the age of the movie is the result of several years of research into the manifesto programmes and projects of, firstly, film clubs, then museums, festivals and exhibitions from the historical avant-garde of the film until the present day. We started to present their practices eight years ago, in June 2007, in Zagreb, launching a film studies project about the policies of film curation in the age of digital reproduction entitled *Film Mutations: Festival of the Invisible Film*. Contemporary film curating will be viewed on the basis of the free permutation of two neo-avant-garde practices: for the concentrated viewer of the invisible cinema we shall present the architectural design of Peter Kubelka *Invisible Cinema*, as paradigmatic place in our culture meant for the exercise of one or two senses, and for viewers of distraction, with a wide filmic experience, we shall pick out gallery and site-specific showings of films and video works. Avant-garde curatorial practices will be juxtaposed to fragments of a book that we prepared in collaboration with Alexander Horwath (of the Austrian Film Museum), that is, of the Croatian, enlarged edition of the first book in the world to define film curatorship in the context of film archives and museums entitled *Film Curatorship. Archives, Museums and the Digital Marketplace*, Vienna, 2008. The book for the creation

(Film Curatorship. Archives, Museums and the Digital Marketplace, Beč, 2008.).

Knjiga za stvaranje odrednica struke suradnjom vodećih kustosa i arhivista te direktora filmskih muzeja Alexandera Horwatha, Paola Cherchija Usaija, Davida Francisa, Michaela Löbensteina u izvornom je izdanju nastajala četiri godine, od 2005. do 2008., a autori su definirali osnove za akademsku disciplinu na temelju vlastitog iskustva kao *umjetnost tumačenja estetike, povijesti i tehnologije filma pomoću selektivnog sakupljanja, očuvanja i dokumentacije filmova te njihovog izlaganja na arhivskim prezentacijama*. Deset godina nakon toga njihova je definicija na svakoj stranici trokuta: zbirke – prostori prikazivanja – remedijacije filmskog artefakta provokativno nestabilna, ne samo u našoj društvenoj stvarnosti nepostojanja muzeja filma nego i u svjetskim distopijskim i/ili progresivističkim diskursima vezanima za filmske zbirke i digitalno doba.

---

of the definitions of a discipline through the collaboration of leading curators and archivists as well as the directors of film museums Alexander Horwath, Paolo Cherchi Usai, David Francis, Michael Löbenstein in its original edition came into being over four years, from 2005 to 2008, the authors defining the basis for the academic discipline on the basis of their own experience as *the art of interpreting the aesthetics, history and technology of the film through the selective collection, preservation and documentation of films and their exhibition in archival presentations*.

Ten years after that, their definition is on each side of the triangle: collections – spaces for screening – remediation of the cinematographic artefact that is provocatively unstable, not only in our social reality in which no film museum at all exists, but in world dystopian and/or progressive discourses related to film collections and the digital age.

**Branka Benčić, nezavisna kustosica i likovna kritičarka
umjetnička direktorica Apoteke _
prostora za suvremenu umjetnost
voditeljica projekata: Cinemaniac/
Misli film i Kino umjetnika
Zagreb, Hrvatska**

Kino umjetnika – iskustva rada s pokretnim slikama u kontekstu kina i muzeja

Danas je prostor između suvremenih vizualnih umjetnosti i kinematografije zasićen *crossoverskim*, hibridnim žanrovima koji otežavaju definiranje jasnih granica među njima.

U kontekstu takvih umjetničkih praksi suvremena umjetnost kao da postaje paralelna povijest i budućnost pokretnih slika, a muzeji/galerije te kina/festivali podjednako su mjesta njihova promišljanja, otkrivanja, aktualizacije i artikulacije. Film je postao predmet interesa kustosa te je bitno redefinirao i načine na koje gledamo suvremenu umjetnost. Usto, posljednjih deset godina upravo su izložbe suvremene umjetnosti u muzejima i galerijama u međunarodnom kontekstu pridonijele vraćanju i artikuliranju zanimanja za baštinu i eksperimentalne umjetničke prakse avangardnoga, amaterskoga i eksperimentalnog filma SFRJ od 1960-ih godina.

U tom smislu izlaganje filma/videoa u različitim uvjetima i kontekstima otvara nove prostore i mogućnosti te nove institucionalne, medijske ili diskurzivne prakse.

Kino umjetnika program je Muzeja suvremene umjetnosti zamišljen kao serija projekcija i razgovora kojima se predstavlja recentna produkcija internacionalnih i hrvatskih vizualnih

*Branka Benčić independent curator and
art critic
art director of Apoteka_space for
contemporary art
head of research platform Cinemaniac/
Think Film and a screening program
Artists' Cinema
Zagreb, Croatia*

*Artist's Cinema – Experiences of
Working with Motion Pictures in
the Context of the Cinema and the
Museum*

Today the space between contemporary visual arts and cinematography is so saturated with crossover, hybrid genres that it is difficult to define any clear borders among them. In the context of such artistic practices, contemporary art seems to have become a parallel history and future of moving pictures, while museums and galleries, cinemas and festivals, are all equally places in which they are considered, discovered, articulated and made current. Film has become the subject of interest to curators and has essentially redefined the ways in which we look upon contemporary art. In addition, in the last ten years, such exhibitions of contemporary art in museums and galleries have in the international context too contributed to the return to and articulation of an interest in the heritage of the experimental artistic practice of the avant-garde, amateur and experimental film of the SFRY in the 1960s. According to these considerations, the exhibition of film and/or video in different conditions and contexts opens up new spaces and possibilities and new institutional, media and discursive practices.

*Artist's Cinema is a programme of the
Museum of Contemporary Art devised as*

umjetnika koji rade s različitim oblicima i formatima pokretnih slika, te kao baština eksperimentalnoga i avangardnog filma, radovi koji su usmjerili i definirali brojne umjetničke prakse ili nastavljaju tradiciju „proširenog filma“.

Kino umjetnika usmjereno je na prezentaciju i istraživanje „filmova umjetnika“ (*artists' cinema*) smještajući ih u prostor „između“ – kao dio kritičke forme i prakse koja postavlja niz pitanja o institucijama galerija i muzeja, kina, festivala, suvremene umjetnosti, kinematografije, o načinima recepcije filmskog djela u određenim kontekstima, o odnosima prema promatraču – posjetitelju galerije i kinopublici, o otvaranju novih pitanja o distribuciji, tržištu i načinima financiranja.

Riječ je o ideji filmskih oblika koji nastaju na sjecištu eksperimentalnoga ili dokumentarnog filma, multimedijских instalacija, videoumjetnosti i performansa, o novim medijskim praksama za nova iskustva produkcije, prezentacije i razumijevanja oblika „izvođenja“ projekcije kao institucionalnog performansa (*cinematic apparatus*). *Kino umjetnika* realizira se od jeseni 2012. u dvorani *Gorgona*. Do sada su predstavljeni ovi umjetnici i njihovi filmski/video radovi: Shaun Gladwell, Ursula Mayer, Damir Očko, Ibro Hasanović, Zlatko Kopljar, Gordon Matta Clark i dr. te kustoski programi *Too Much history*, *Distorted Mirror*, *Video televizija anticipacija*, *Difference Screen*, koji daju uvid u recentnu produkciju i povijesne perspektive. Radovi se, ako je moguće, prikazuju u originalnim formatima – od DCP-a, 35-milimetarskog i 16-milimetarskog, poput arhivskih filmova Gordon Matta Clarka 16-milimetarske ili dvostruke

---

a series of projections and conversations in which the recent production of international and Croatian visual artists who work with various forms and formats of the moving image are presented.

Also presented, as inheritance of the experimental and avant-garde film, are works that have oriented and defined numerous artistic practices or carried on the tradition of the extended film.

Artist's Cinema is oriented to the presentation of artists' films, locating them in the space between – part of a critical form and practice that raises a series of questions about the institutions of museums and galleries, cinemas, festivals, contemporary art and cinematography; about the ways in which the cinematographic work is received in given contexts; about the attitudes to the viewer - gallery visitor or cinema audience, and the opening of new questions about distribution, market and modes of financing.

In brief, this is about the idea of cinematographic forms that come into being at the intersection of the experimental or documentary film, multimedia installations, video art and performance, of new media practices for new experiences of the production, presentation and the understanding of the form of “executing” a projection as institutional performance (cinematic apparatus). *Artist's Cinema* has been produced since autumn 2012 in the museum's Gorgona Room.

To date, the following artists and their films or videos have been presented: Shaun Gladwell, Ursula Mayer, Damir Očko, Ibro Hasanović, Zlatko Kopljarić, Gordon Matta-Clark and others, as well as the curatorial programmes *Too Much History*, *Distorted Mirror*, *Video television anticipation*, *Difference Screen*, which provide an insight into recent production

16-milimetarske projekcije Ursule Mayer, projicirane iz sredine auditorija, koja je „izvođena“ kao „instalacija za kino“.

and historical perspectives. If possible, the works are screened in their original formats: DCP, 35 mm and 16 mm, like the archival films of Gordon Matta-Clark, the 16 mm or double 16 mm projection of Ursula Mayer, projected from the centre of the auditorium, which is “performed” as “installation for the cinema”.

**Šimičić Darko, istraživač, likovni kritičar
Institut Tomislav Gotovac
Zagreb, Hrvatska**

Tomislav Gotovac i film

Filmski medij u središtu je umjetničkog opusa multimedijskog umjetnika Tomislava Gotovca (1937. – 2010.). Film je istodobno i ishodište Gotovčeva pogleda na svijet, možda najjednostavnije i najpreciznije izrečenoga često citiranom rečenicom *Čim ujutro otvorim oči, vidim film.* Gotovčevi dokumentarno-eksperimentalni filmovi vrhunac su povijesti avangardnog filma i zajedno s radovima vizualne i izvedbene umjetnosti uspostavljaju slojevit međusobni odnos radikalne umjetničke prakse tog autora. Unutar umjetnikova opusa postoji još niz aktivnosti koje izmiču strogoj kategorizaciji.

Gotovac je cijeli život bio neumoran pripovjedač (*story-teller*) koji je svoje enciklopedijsko znanje i vlastito promišljanje filma nesebično dijelio sa zainteresiranim slušačima. Forma izravnoga govora danas je prihvaćeni oblik performativnih umjetnosti, a Gotovac je i na tom području bio pionir i radikalni akter te prakse. Njegovo je pripovijedanje sačuvano tek u memoriji slušača, a samo je mali fragment zabilježen u tonskim i filmskim zapisima. Gotovčevo opsesivno gledanje baš svih filmova koji su bili na kinorepertoaru pripada vremenu prije suvremenih digitalnih tehnologija. Tada gledatelj nije mogao zaustaviti film, pogledati ga unatrag, ponoviti scenu – gledanje je bilo strogo određeno vremenom i prostorom. U nekoliko projekata Gotovac je gledanje i komentiranje filma izveo kao samostalnu akciju ili je taj događaj

Šimičić Darko, researcher, art critic
Tomislav Gotovac Institute
Zagreb, Croatia

Tomislav Gotovac and Film

The cinematographic medium was at the centre of the artistic oeuvre of multimedia artist Tomislav Gotovac (1937-2010).

Film was also the point of departure for Gotovac's view of the world, perhaps most simply and precisely expressed in the often-quoted sentence *As soon as I open my eyes in the morning, I see film.*

Gotovac's documentary and experimental films are a culmination of the history of the avant-garde film and together with his visual and performance arts set up the multilayered interrelations of the radical artistic practice of this author. Within his artistic oeuvre, there are also whole series of activities that evade strict categories. Gotovac was the whole of his life a tireless storyteller, who generously shared his encyclopaedic knowledge of the film and his own thoughts about it with interested listeners. The form of direct speech is today an accepted form of performative arts, and Gotovac was, once again, a radical practitioner. His narration is preserved only in the memory of the listeners, only a tiny fragment being recorded in audio or visual records.

Gotovac's obsessive watching of films, all and any films on the cinema circuit, belongs to the time before contemporary digital technologies. Such a watcher could not halt the film, wind it back, repeat a scene. Watching was strictly determined by time and space. In several projects, Gotovac produced the watching of and commenting on film as an independent action, or transformed the event into an extended media work. Some scripts for films never made, kept in the artist's

transformirao u medijski prošireno djelo. Neki scenariji za nerealizirane filmove, sačuvani u umjetnikovoj ostavštini o kojoj se brine Institut *Tomislav Gotovac*, nov su izazov u tumačenju umjetnikova opusa.

Pitanja prezentacije filma i raznorodnih aktivnosti povezanih s tim medijem u središtu su promišljanja koncepta buduće retrospektive Tomislava Gotovca koja se priprema za Muzej moderne i suvremene umjetnosti u Rijeci za jesen 2016. godine.

---

legacy, looked after by the Tomislav Gotovac Institute, are a new challenge to the interpretation of his oeuvre.

Questions related to the presentation of the film and the heterogeneous activities related to the medium are at the centre of thinking through the concept for a future Tomislav Gotovac retrospective planned for the Museum of Modern and Contemporary Art in Rijeka in autumn, 2016.

Donata Pesenti Campagnoni
zamjenica ravnateljica i glavna kustosica
Nacionalni muzej filma (Mole
Antonelliana)
Torino, Italija

Nacionalni muzej filma u Torinu

Ideja o osnivanju Nacionalnog muzeja filma pojavila se 1941., kada je Maria Adriana Prolo predložila stvaranje stalnog mjesta za zbirku dokumentacijskog materijala filmske industrije sa središtem u Torinu. Golem i raznolik korpus materijala smještenoga u zgradi Mole Antonelliana ubrzo stječe međunarodno priznanje, a sam Muzej 1954. postaje članom Međunarodne federacije filmskih arhiva (Fédération Internationale des Archives du Film, FIAF). Nakon preseljena u zgradu palače Chiablese iz 18. st., zbirka je u rujnu 1958. predstavljena javnosti. Godine 1982. zatvorena je zbog sigurnosnih razloga, a 2000. Muzej seli u novouređenu zgradu Mole Antonelliana. Otada ga je obišlo više od 7,5 milijuna posjetitelja, što ga čini jednom od najpopularnijih talijanskih atrakcija i jednim od vodećih svjetskih filmskih muzeja.

Kontinuirani rast i uspjeh Muzeja rezultat su dobrog planiranja i traganja za kulturnom strategijom kakva odgovara dinamičnom prostoru koji je u neprestanoj mijeni i koji je dom vrlo aktivnom centru za eksperimentiranje s novim metodologijama i praksama. K tomu, stvaranjem gradske mreže zajednica problem objedinjavanja brojnih izvora pod jednim krovom (Cinema Massimo, knjižnica/medijateka, arhiv) pretvoren je u izvor novih mogućnosti. Kao najpoželjnija lokacija za održavanje različitih festivala i drugih događanja

Donata Pesenti Campagnoni
vice director and chief curator
Museo Nazionale del Cinema (Mole
Antonelliana)
Turin, Italy

The National Cinema Museum of Turin

The idea to set up the National Cinema Museum began in 1941 when Maria Adriana Prolo proposed the creation of a permanent place for the collection of documentation material from the film industry centred in Turin.

The vast and variegated corpus of material housed in the Mole Antonelliana building soon grew to acquire international recognition. The Museum became an ordinary member of the Fédération Internationale des Archives du Film (FIAF) in 1954.

After relocation to the 18th century Palazzo Chiabrese, it opened to the public in September 1958. In 1982 it was closed because of safety concerns.

In 2000 the Museum was relocated to the newly refurbished Mole Antonelliana building. Since then, it has been visited by more than 7,500,000 people, becoming one of Italy's most popular visitor attractions and one of the world's major cinema museums.

The Museum's continuous growth and success have come through planning and pursuing a cultural strategy that fits a dynamic, constantly evolving setting that is home to a vibrant centre for experimentation in new methodologies and practices. In addition, the problem of incorporating under one roof its many resources (Cinema Massimo, Library/Mediatheque, Archive) was solved by transforming it into an opportunity with the creation of a city community-based network.

tijekom cijele godine, Muzej je ključni činitelj u poticanju obnovljenog zanimanja za torinsku filmsku industriju, što mu je omogućilo ostvarenje jednoga od svojih glavnih ciljeva – održavanje međunarodne pozicije vodećeg subjekta na tom području.

Now a preferred venue for numerous festivals and events year round, the Museum is a key driver in promoting a renewed interest in Turin's film industry. This has helped the Museum reach another of its main objectives: to maintain its international position as a leader in its field, a goal now largely achieved.

Carmen Lhotka,
načelnica Odsjeka za zaštitu i
restauraciju filmskog gradiva
Hrvatski državni arhiv / Hrvatski
filmski arhiv
Zagreb, Hrvatska

Oktavijan Miletić – od **amaterskog filma preko DVD** **izdanja do budućih generacija**

Samo malobrojni filmski arhivi u svijetu imaju sačuvane veće zbirke, a neki uopće nemaju sačuvanih filmova na tzv. malim ili amaterskim, supstandardnim formatima – 9,5-milimetarskom ili 8-milimetarskom, kao ni odgovarajuću snimateljsku ili projekcijsku tehniku. Ponegdje nalazimo samo kopije filmova izuzetno popularnoga sustava kućnog kina iz 1920-ih i 1930-ih godina. Te filmske kopije na 9,5-milimetarskom formatu imale su ulogu današnje televizije ili videa. Najveći broj takvih filmova pronađen je na preokretnoj filmskoj vrpici u obiteljskim zbirkama i njihova je starost oko devedeset godina. Taj je format bio izvanredno dobro prihvaćen među amaterima, kako u Europi, tako i u našoj zemlji. Prepoznaje se po perforaciji koja se nalazi po sredini vrpce, između dvije slike (fotograma), zbog čega je sama površina slike veća nego na formatima koji imaju perforaciju sa strane.

Kad je Hrvatska kinoteka početkom 1980-ih preuzela vrijednu obiteljsku zbirku doajena hrvatske kinematografije Oktavijana Miletića na filmskoj vrpici od 9,5 mm, trebalo je pronaći način kako je identificirati, učiniti dostupnom istraživačima, povjesničarima i široj javnosti. Filmski arhivisti, ali i filmski tehnolozi, našli su se pred novim izazovom: kako kratke filmske uratke

Carmen Lhotka
head of the Film Preservation and
Restoration Division
Croatian State Archives / Croatian Film
Archive
Zagreb, Croatia

Oktavijan Miletić – From Amateur
Film via DVDs to Future Generations

Very few film archives in the world have in their keeping sizable collections of films on the so called “small” or amateur film stock formats – these are the sub-standard 9,5 mm or 8 mm formats – or the appropriate equipment for filming or projecting them. In fact, some archives do not keep such materials and equipment at all.

Occasionally it is possible to find copies of films made for the home theater systems which were extremely popular in the 1920s and 1930s. These copies exist on a 9,5 mm format, and in their time they served a function that television and video have today. The majority of such films has been found on reversible film in various family collections, and they are over eighty years old. This particular (9,5 mm) film format was widely accepted among amateur enthusiasts throughout Europe, including Croatia. It can be easily recognized by the perforations located in the middle of the film, between each two individual frames, which enables a larger image area when compared to film formats with perforations along the edge. When the Croatian Cinematheque took over, in the beginning of the 1980s, a valuable family collection of 9,5 mm films made by a doyen of Croatian film, Oktavijan Miletić, it was necessary to find a way to identify its contents and make it available to researchers, historians, and the general public. Film archivists and technicians alike were thus faced with a new challenge: how to present short films, originally intended

namijenjene obiteljskoj zabavi prikazati u profesionalnim uvjetima?!

Budući da se radilo o naslovima koji su već u vrijeme svog nastanka osvajali brojne domaće i europske nagrade prestižnih filmskih festivala – od Zagreba preko Berlina i Pariza do Barcelone i Venecije, trebalo ih je približiti široj publici, što je značilo presnimiti ih na isti medij – na filmsku vrpcu, i prikazati ih u kinodvoranama, iako to nije bila njihova prvotna namjena. Pokrenut je poseban projekt zaštite: inovacijskim postupkom snimatelja i redatelja Hrvoja Sarića ti su „mali“ formati uspješno povećani na 35-milimetarsku filmsku vrpcu, koja je sve do danas ostala „profesionalni format“. Projektom zaštite filmova snimljenih na supstandardnim formatima, koji je podržalo Ministarstvo kulture RH, a realiziran je u Laboratoriju Jadran-filma, Hrvatska je kinoteka zaštitila ukupno 208 filmova.

Nakon pojave elektroničkih zapisa i razvoja digitalne tehnologije amaterski su filmovi pionira hrvatskog filma dobili novu priliku.

Filmski materijali koji su prije 30-ak godina „povećani“ s 9,5-milimetarske na 35-milimetarsku filmsku vrpcu, digitalizirani su (skenirani) 2011. godine i pripremljeni za obradu uz pomoć računalnih programa. Naime, na zamjenskom 35-milimetarskom izvornom materijalu i tonskim kopijama filmova izrađenih na acetatnoj filmskoj vrpici ostala su mjestimice kopirana oštećenja i manjkavosti prenesena s originalnih materijala, koja je trebalo sanirati djelomičnim postupkom digitalne restauracije.

Što učiniti danas? Vratiti već restaurirane materijale ponovo na filmsku vrpcu ili krenuti ispočetka – digitalizirati izvornike na uskom formatu i ponoviti cijeli postupak restauracije?!

for family entertainment, while meeting professional film standards?!

Since the films in question had already won numerous awards at prestigious film festivals domestically and throughout Europe around the time of their creation – from Zagreb, Berlin and Paris, to Barcelona and Venice – it was important to bring them closer to a broader audience, which meant copying them onto the same type of medium (film stock) and showing them in cinemas, although this was not what they were originally intended for.

Therefore, a special preservation program was initiated – through an innovative procedure developed by the film cinematographer and director - Hrvoje Sarić, the aforementioned “small” formats were successfully enlarged onto 35mm film, which to this day remains the professional film standard.

As a result of the program for protection of films recorded in sub-standard formats, supported by the Croatian Ministry of Culture, and carried out in the Jadran Film Laboratories, the Croatian Cinematheque was able to preserve 208 films in total.

Appearance of electronic storage and development of digital technologies created a new opportunity for the amateur films made by a pioneer of Croatian film.

The materials “enlarged” from 9,5 mm onto 35 mm stock almost 30 years ago were digitally scanned in 2011 in preparation for computer-aided processing. Since the damage and deficiencies from the original materials were copied onto the replacement 35 mm originals and sound copies, made on acetate film stock, they needed to be repaired through the process of partial digital restoration.

What is to be done today? To put the already restored materials back onto film stock or start from the beginning – to digitise the originals on “small” formats and repeat the whole process of restoration?

Translation: Srđan Randić

**Barbara Borčić, voditeljica video/
arhivskog programa
povjesničarka umjetnosti i medijska
antropologinja
SCCA-Ljubljana, Centar za suvremenu
umjetnost
Ljubljana, Slovenija**

DIVA Station – arhiviranje slika i vremena

Riječ je o pregledu projekata čiji je cilj istražiti, dokumentirati i arhivirati, analizirati, interpretirati, predstaviti, širiti i promovirati videoumjetnost / umjetnost novih medija uz pomoć dokumentacijskih i arhivskih, kao i istraživačkih i kustoskih programa koji su dostupni na internetu i otvoreni za uspostavu suradnje.

Projekt DIVA Station temelji se na opsežnom pregledu tridesetogodišnje povijesti videoumjetnosti u Sloveniji nazvanome *Videodokument: Video Art in Slovenia 1969 – 1998, te na Videospottingu*, seriji videoprograma relevantne slovenske produkcije i na njegovoj prezentaciji u inozemstvu u obliku projekcija i predavanja.

Utemeljen na obuhvatnom istraživanju različitih praksi videoumjetnosti i umjetnosti novih medija, projekt DIVA Station obuhvaća *online* arhiv s hipertekstualnom bazom podataka i tražilicom, u kombinaciji s otvorenim pristupom djelima videoumjetnosti / umjetnosti novih medija niske rezolucije (DIVA – Digital Video Archive, digitalni videoarhiv). Projekt također uključuje brojne izložbe, istraživačke programe i obrazovne seminare (arhivske prakse).

Danas DIVA Station obuhvaća zbirku i arhivu s više od 1000 videouradaka lokalnih i svjetskih umjetnika,

*Barbara Borčič, head of video/archive programs
art historian and media anthropologist
SCCA-Ljubljana, Centre for Contemporary Arts
Ljubljana, Slovenia*

DIVA Station – archiving of images and time

DIVA Station is a compendium of projects that seek to research, document, and archive, analyse, interpret, present, disseminate and promote video/new-media art with documentation and archive as well as research and curated programs that are accessible on-line and are open for cooperation.

DIVA Station is based on *Videodokument: Video Art in Slovenia 1969-1998* – a comprehensive overview of thirty years of video art in Slovenia and *Videospotting* – a series of video programs of relevant Slovene production and its presentation abroad in the form of screenings and lectures. Based on a comprehensive research of video and new-media art practices DIVA Station includes an on-line archive with a hypertextual database and search engine combined with open access to low-resolution video/new-media artworks (DIVA – Digital Video Archive). Moreover, it encompasses also a number of exhibitions, research programs and educational seminars (Archiving Practices). Today DIVA Station includes collection and archive with over 1000 video works by local and international artists, documents of events and works from European media archives.

Beside a collection and archive of Slovene video art from the 1970s till today accessible on-line, SCCA also provides around 500 videos by international artists presenting some of the most representative

dokumenata o događajima i radova iz europskih medijskih arhiva. Osim zbirke i arhive slovenske videoumjetnosti od 1970-ih godina do danas (dostupni na internetu), ljubljanski Centar za suvremenu umjetnost (SCCA) raspolaže i s oko 500 videouradaka svjetskih umjetnika koji pripadaju najreprezentativnijim djelima medijateke Centra, ponajprije namijenjene istraživanju i učenju. Uz bogatu arhivu videouradaka i djela umjetnosti novih medija, sadržava i televizijske programe i literaturu o suvremenoj umjetnosti i teoriji (zbirka knjiga, kataloga i časopisa). DIVA Station neprestano se obogaćuje uvrštavanjem novostečenih djela u arhivu, uz promicanje šireg razumijevanja umjetničkog stvaralaštva organiziranjem rasprava, prezentacija i izložaba.

works on view at Mediateque that is primarily used for research and study. Apart from a rich archive of video and new-media art it holds also TV shows and literature – a collection of books, catalogues and periodicals – specialised in contemporary arts and theory. DIVA Station constantly adds newly acquired works to the archive and promotes an overall understanding of artistic oeuvre by organising discussions, presentations and exhibitions.

Sandro Đukić
akademski slikar, slobodni umjetnik
Zagreb, Hrvatska

Značenje: sustav i strategija

Cilj izlaganja jest profesionalnoj publici predstaviti neke od vrhunaca tekućeg projekta Arhiv Nan Hoover.

Nan Hoover jedna je od pionirki video umjetnosti ranih 70-ih godina prošloga stoljeća, poznata po svjetlosnim instalacijama, performansima i fotografijama.

Osim što će predstaviti različite stadije stvaranja digitalnog arhiva (od ideje do procesa digitalizacije), izlaganje će se baviti i standardizacijom metapodataka te matematikom digitalizacije.

Sandro Đukić
formally trained painter, freelance artist
Zagreb, Croatia

Meaning: system and the strategy

The aim of the presentation would be to open the window to professional audience and present some highlights in ongoing project Archive Nan Hoover.

Nan Hoover is one of the pioneers of video art from early 1970s. She was also well known for her light installations, performances and photography.

In addition to presenting various stages of creating digital archive, from idea to digitalization process, the topic would be metadata standardization and mathematic of digitalization.

Darko Fritz
*multimedijski umjetnik, slobodni
kustos*
Zagreb, Hrvatska

Audiovizualni arhivi: umjetničko samoarhiviranje

Koje su metode i mediji arhiviranja primjereni za predstavljanje *time-based* umjetnosti (filma, videa, performansa, *site-specific* instalacije, internetske umjetnosti i dr.)?

Koje su prednosti i nedostaci migracije umjetničkoga i arhivskog materijala u neki drugi medij (npr. internet umjetnosti u videodokumentaciju)?

Koliko je ustaljena praksa paralelnog predstavljanja arhiviranog sadržaja u različitim medijima? Autor će predstaviti *case-study* trajnog samoarhiviranja vlastitoga umjetničkog djelovanja na primjeru projekta *Archives in Progress*, koji obuhvaća dokumentarne videofilmove, internetske i tiskane publikacije te predstavljanja nizom galerijskih izložaba i predavanja. Svaki od tih medija prikazivanja posjeduje različite kvalitete većega ili manjeg stupnja autentičnosti i prostora za refleksiju.

Uz izlaganje će biti prikazan video *End of the Message (Total Archives)*, koji u hibridnoj formi umjetničke dokumentacije, dokumentarnog filma i videoumjetnosti predočuje petogodišnji projekt Darka Fritza (1995. – 2000.). Predstavljeni je rad jedan od 12 dosad ostvarenih cjelina projekta *Archives in Progress*.

Više na <http://darkofritz.net>

Darko Fritz
multimedia artist, freelance curator
Zagreb, Croatia

Audio-Visual Archives: Artistic Self-Archiving

What methods of archiving and choosing among archives appropriate for the presentation of a time-based art (such as film, video, performance, site-specific installation, internet art and the like)?

What are the advantages and drawbacks of the migration of artistic and archival materials to different media (such as internet art to video documentation)?

How established is the practice of presentation archived content in different media?

The author will present as a case study the permanent self-archiving of his own artistic activity in the project *Archives in Progress*, which includes documentary video films, internet and printed publications and presentation through a series of gallery exhibitions. Each one of these media of presentation has its own diverse qualities, a greater or lesser degree of authenticity and space for reflection.

The video *End of the Message (Total Archives)* will be shown; in a hybrid form of artistic documentation, documentary film and video art it presents a five-year project of Darko Fritz (from 1995 to 2000). This video work is one of the 12 units of the project *Archives in Progress* produced to date.

More at <http://darkofritz.net>

Dan Oki
multimedijski umjetnik, filmski autor,
profesor
Sveučilište u Splitu / Umjetnička
akademija u Splitu
Split, Hrvatska

Interakcija i samoarhiviranje kao umjetnička praksa

Tema ovog izlaganja različiti su oblici arhiviranja pokretnih slika kao umjetničkog procesa iz očista filmaša. *Site specific* interaktivna videoinstalacija (*Zaboraviti, sjećati se i znati*, 1998., u suradnji sa Sandrom Sterle) poziva svakog sudionika-posjetitelja da u mikrofoni izgovori riječi na nizozemskom jeziku, da bude snimljen, te da istodobno pušta snimke i uređuje filmsku bazu s tvrdog diska. Svako sudjelovanje arhivirano je u videobazi.

Kisik 4 (2002 – 2003), rad na internetu, poziva publiku da slobodno manipulira snimkama sa filmskoga seta. Sudionici na taj način analitički istražuju uvjete nastanka konkretnog filma: njegove osnovne strukture, vizualne i tekstualne dijelove, specifičan jezik i sintaksu, kao i određene faze u procesima produkcije i postprodukcije. *Online* aktivnosti sudionika i njihova interakcija s likovima i scenama montiranim od fotografskih snimaka arhivirani su i upotrijebljeni u završnoj montaži dugometražnog filma prikazanoga u kinima 2004. godine. *NL/Image/texts/CRO.docs (2006 – 2007)* kombinira foto-stilove snimljene na *Super8mm* traci koji prikazuju svakodnevnne situacije u Amsterdamu, s tekstualnim ulomcima – intimnim ispovijestima Hrvata imigranata koji žive i rade u Nizozemskoj, arhiviranih u PDF formatu u sklopu serije postera koje je moguće slobodno dijeliti.

Dan Oki

filmmaker, visual artist, professor

*University of Split / Academy of Fine Arts
Split, Croatia*

Interaction and Self Archiving as an Art Practice

This presentation focuses on different archiving forms of moving image as an artistic process from the filmmaker's point of view. Interactive site specific video installation archive (*To Forget, to Remember and to Know*, 1998, together with Sandra Sterle) invited participants to speak Dutch words into a microphone and be recorded while simultaneously playing-editing the cinematic database from the hard disc. All participations were archived on video.

Internet-based work *Oxygen 4* (2002-2003) invited audience to manipulate the scene footage shot on the feature film set. Participants analytically explored the conditions of the concrete film: its elementary structures, visual and textual parts, particular language and syntax, as well as certain phases of the production and post production processes. Participation on the web as a correspondence with the characters or edited scenes of the footage were archived and used for the final edit of the feature film shown in the cinemas in the year 2004.

NL/Imagetexts/CRO.docs (2006-2007) combines the Super8mm stills depicting everyday life situations in Amsterdam with the textual paragraphs - intimate confessions of immigration experiences by Croatians living and working in the Netherlands, archived in the PDF format as the free share poster serial.

Idea of self-archiving is the subject of installation and documentary film under

Ideja samoarhiviranja tema je instalacije *Posljednji Super8mm film* i istoimenoga dokumentarnog filma. Sadržaj filmske baze prikupljan je desetljećima te je prebačen u digitalnu računalnu bazu na tvrdom disku računala, indeksiran i organiziran prema logici tradicionalnoga filmskog arhiva, tj. prema načelima stare sistematizacije, tzv. pučke taksonomije (kategorije obuhvaćaju nazive kao što su *Prijatelji, Obitelj, Nebo, Rat, Amsterdam, Sandra* i sl.). Nadalje, svakoj je temi dodijeljena jedna tipka na tipkovnici; gledatelji su pozvani da pritiskom odgovarajućih tipki slobodno manipuliraju i montiraju snimke, čime se odabrani isječci uz pomoć projektora prikazuju u različitim kombinacijama.

---

the same name *The Last Super 8mm Film*. Cinematic database was accumulated throughout decades of life and transferred into the digital database on a computer hard drive, put in the logic of indexation and organized as a traditional film archive using the old principle of systematization, so-called folksonomy, like Friends, Family, Sky, War, Amsterdam, Sandra etc. Furthermore, each subject was given a keyboard button, and the viewers were invited to edit the footage by pressing the buttons, which in turn would play the chosen reels in various constellations through the projector.

**dr.sc. Thomas Elsaesser, filmski teoretičar, filmski povjesničar
Profesor Emeritus na Amsterdamskom sveučilištu, Amsterdam, Nizozemska
Stalni gostujući profesor na Sveučilištu Columbia, New York, SAD**

Etika aproprijacije: pronađena snimka između arhiva, galerije i interneta

U izlaganju se istražuju različite vrste filmske aproprijacije, tj. uporabe snimaka preuzetih iz drugih djela i kontekstā, napose od tzv. snimaka pronađenih u arhivima, ali i od kompilacija scena i ulomaka iz poznatih filmova, u duhu *hommagea*, *pastiša* ili *parodije*.

Kao praksa koja se iz avangardne umjetnosti (Duchamp, Braque), odnosno iz filmskog stvaralaštva u razdoblju između 1950-ih i 1980-ih godina (Bruce Conner, Peter Tscherkassky, Martin Arnold) seli u prostore umjetničkih galerija (Matthias Müller, Christian Marclay) i na internet, filmske adaptacije također postavljaju etička pitanja: tko „posjeduje“ (značenje i uporaba) takve materijale?

Jesu li autorstvo i autorska prava i dalje održivi koncepti u doba „slobodnog“ pristupa i preobilja? Na koji način arhivi mogu imati koristi od obnovljenog zanimanja filmaša za njihovu „siročad“ ili „djeliće i komadiće“?

Ostala su pitanja estetske prirode: Koja načela montaže, naracije, uređivanja i komentiranja najviše pridonose novim procjenama početnog materijala?

Bi li uprizorenja trebala nadomjestiti arhivski materijal koji nedostaje ili su upravo nedostatci i manjkavosti izvor „autentičnosti“?

Na kraju, imajući na umu da je aproprijacija u obliku miješanja i

Thomas Elsaesser, PhD, film theorist, film historian

Professor Emeritus at the Unversiteit van Amsterdam,

Amsterdam, Netherlands

Permanent Visiting Professor at Columbia University (Department of Media and Culture),

New York, United States

Ethics of Appropriation: Found Footage between Archive, Gallery and Internet

The lecture examines different kinds of cinematic appropriation, i.e. the use of footage taken from other works, contexts, notably ‘found footage’ from archives, but also compilations of scenes and fragments from well-known films, in the spirit of homage, pastiche or parody.

As a practice that has migrated from avant-garde art (Duchamp, Braque) and filmmakers from the 1950s to 1980s (Bruce Conner, Peter Tscherkassky, Martin Arnold) to the gallery art spaces (Matthias Müller, Christian Marclay) and the Internet, cinematic appropriation also poses questions of ethics: who “owns” the (meaning and uses) of such material?

Are authorship and copyright still viable concepts in the age of “free” access and over-abundance? How can archives benefit from the filmmakers’ renewed interest in their “orphans” or “bits and pieces”?

Other questions are aesthetic: Which principles of montage, narration and edit(orializ)ing best permit a reassessment of the starting material?

Should re-enactments supplement the missing archive material, or are the gaps, faults and blemishes the very source of “authenticity”?

Finally, given that appropriation, in the form of mash-ups, supercuts and clips, is

kombiniranja raznorodnih elemenata, tzv. *supercuts*-eva montaže i isječaka, sve popularniji način izražavanja nečije filmofilske ekspertize, nameće se pitanje koriste li se takvi videoeseji radi kritičkog promišljanja samog filma o filmu, ili pak zbog same aproprijacije kao besplatne reklame za studijske proizvode i poticaje za nove cikluse potrošnje koji opet postaju predmetima novih aproprijacija?

an increasingly popular way of posting one's cinephile credentials, are such video-essays reflecting critically on the cinema through the cinema itself, or are the appropriators in turn appropriated by providing free publicity for the studio product and energizing just another cycle of consumption?

Eric Pauwels

**filmski autor, pisac, profesor
Nacionalni institut za izvedbene
umjetnosti u Bruxellesu (INSAS)
Bruxelles, Belgija**

Mučeništvo sv. Sebastijana: ikonografsko putovanje. Zašto nastaje film?

U svom izlaganju autor se usredotočio na nužnost osobnoga gledišta u procesu snimanja filma, tj. na nužnost samog pogleda (jer bez gledišta nema slike), što pretpostavlja pitanje zašto nastaje film. U ovom filmu, utemeljenome na povezanosti patnje i užitka, pitanje njegova nastanka trebalo bi biti osobno, ali ne i intimno.

Film odbija ući u sliku i ostati u njoj. Samo stvarno fizičko premještanje u prostor muzeja posjetiteljima može ponuditi susret sa slikom. Stoga je film prije svega nastojanje da se dođe do odabranih slika koje tematiziraju sv. Sebastijana, a manje do estetskih prikaza samih slika.

Sastavljen od različitih tekstura (8 mm, 16 mm, video), film naglašava osjetilnu dimenziju mučeništva i katoličke vjere te nastoji prikazati razloge za velik broj raznolikih prikaza mučeništva i njihov razvoj kroz vrijeme.

Mučeništvo sv. Sebastijana: ikonografsko putovanje

Eric Pauwels, 1989., 55'

Zamišljen kao dnevnik putovanja, film predstavlja put po Europi u potrazi za 30-ak slikarskih prikaza mučeništva sv. Sebastijana i trebao bi biti neka vrsta obreda inicijacije, zamišljeno izvješće, zadatak da se u različitim muzejima iznova otkriju slike.

Eric Pauwels

filmmaker, writer and film lecturer

*Institut National Supérieur des Arts du
Spectacle et des Techniques de Diffusion
(INSAS)*

Bruxelles, Belgija

*The Martyrdom of Saint Sebastian,
an iconographic voyage
Why a film is made?*

My presentation will be about the necessity of a personal point of view in filmmaking that supposes the question “Why a film is made?”; about the necessity of a look: no image without a point of view.

In this film based on the relation between suffering and pleasure the “why” of the film should be personal, but not intimate.

The film refuses to go into a painting and not to get out of it. Only a real physical displacement in the light of a museum can offer to the visitor a meeting with a painting.

Therefore the film is more a quest for reaching the paintings I have chosen about the thematic of Saint Sebastian than an esthetical presentation of the paintings themselves.

At least, the film, composed with different textures (8 mm, 16 mm, video) insists on the sensual dimension of the martyrdom and of the Catholic religion. It tries to explain why there are so many different representations of the martyrdom and their evolution in time.

***The Martyrdom of Saint Sebastian, an
iconographic voyage***

a film by Eric Pauwels, 1989, 55'

Conceived as a travel diary, the film is a journey through Europe, in an attempt to come across some thirty representations of Saint Sebastian's martyrdom. The film is meant to be some kind of rite of passage, an imaginary report, a quest to rediscover the paintings in different museums.

Alejandro Bachmann
kustos, voditelj obrazovnih programa
Austrijski filmski muzej
Beč, Austrija

Što i kako – predstavljanje filma u muzejskom kontekstu

Film u muzeju, film i muzej, filmski muzej... Sve te moguće veze između medija i institucije mogli bismo sagledati kroz prizmu odnosa između pitanja „što?” i „kako?”.

Umjesto pitanja: Što mislimo, kakav je svijet trenutačno i kako utječe na naše shvaćanje načina na koje film predstavljamo u muzejskom kontekstu? moguće je postaviti pitanje: Što mislimo, što je film i kako to pretočiti u muzejski kontekst?

Iako jedno ne možemo pretpostaviti drugome, moguće je ipak naglasiti jedno u odnosu prema drugome.

Povezujući povijest Austrijskoga filmskog muzeja, njegove kustoske koncepte vezane za očuvanje, restauraciju, edukaciju i prezentaciju te za njegovo stajalište o tome da je film više događaj nego objekt, ovaj se rad ponajprije fokusira na općenitije pitanje: što je muzej i na koji bi način trebalo razumjeti njegovu funkciju unutar društva?

Alejandro Bachmann
curator, head of education
Österreichisches Filmmuseum
Wien, Austria

*The How and the What –
Presenting Film in a Museum
Context*

Film in the Museum, Film and the Museum, Film Museum – all of these possible relationships between a Medium and an institution could be looked at through the relationship of the How and the What: What do we think film is and how does that translate into a museum, rather than: What do we think the world is currently like and how does that translate into our understanding of how to present film in the museum?

While one cannot outplay the one through the other, one can surely emphasize one over the other.

Bringing into relation the history of the Austrian Film Museum, its curatorial concepts with regard to preservation, restoration, education and presentation, and its conviction that film is an event more than it is an object, the paper intends to aim toward another, more general question: What is a museum and how is it supposed to understand its function within society?

**Daniel Rafaelić, filmski povjesničar
Filozofski fakultet Sveučilišta u
Zagrebu / Odsjek za povijest
Zagreb, Hrvatska**

Muzej filma – problemi prezentacije filmske baštine

Izlaganje obrađuje probleme prezentacije filmske baštine u budućemu muzeju filma, i to temeljeno na iskustvima stečenima na izložbi *Grad filma – tvornica snova*.

Problemi se mogu klasificirati u nekoliko sljedećih točaka:

1. Što je filmska baština i tko su njezini stvaraoci? Koji je vrijednosni sud? Koja je povijest filma kanon?
2. Ulaze li u postav i živi autori? Ako ulaze, prema kojem ključu? Koja djela ulaze?
3. Problem zaokruženog postava rupičaste filmske povijesti.
4. Problem kinematografije totalitarnih režima – je li sve propaganda? Postoji li umjetnička vrijednost odvojena od ideološke i političke represije? Kako je prezentirati?
5. Problem očekivanja publike, posjetitelja. Njihov se sud ne podudara uvijek s mišljenjem struke – kome pripada muzej?
6. Što točno izlaže/odabire muzej filma? Filmove koji su uspješni kod publike? U kinima? Prema sudu kritike? Na festivalima – domaćima, stranima? Filmovi koji su dobili svjetski relevantne nagrade?

To su samo neka od pitanja koja će se tematizirati u izlaganju. Svjestan činjenice da pravog odgovora ni na jedno od tih pitanja nema, autor izlaganja pokušat će pomiriti nepomirljivo.

*Daniel Rafaelić, film historian
University of Zagreb, Faculty of
Humanities and Social Sciences /
Department of History
Zagreb, Croatia*

*The Film Museum – Problems of
Presenting the Film Heritage*

This address discusses the problems of presenting the film heritage in a future film museum, drawing on experience acquired at the exhibition *City of Film – Dream Factory*. The problems can be classified into several of the following items:

1. What is the film heritage, and who are its creators? What is a value judgement? What is the history of the cinematographic canon?
  2. Are living authors to be included in the exhibition? If they are, according to what criteria? Which works will get in?
  3. The problem of making a rounded exhibition out of film history with its many lacunae.
  4. Problem of the cinematography of totalitarian regimes – is it all propaganda? Is there some artistic value that can be distinguished from ideology and political repression? How is it to be presented?
  5. The problem of public and visitor expectations. Their judgements do not always coincide with the opinions of the film discipline – who does the museum belong to?
  6. What exactly is a film museum exhibiting or selecting? Films that have achieved some success with the public? In cinemas? In the judgement of reviewers? At festivals, if so, domestic or foreign? Films that have won major world awards?
- These are just some of the questions to be discussed in the address. Aware of the fact that there is no unambiguous answer to any of these questions, the author will endeavour to reconcile the incompatible.

Sonja Leboš, etnologinja i kulturna antropologinja
Udruga za interdisciplinarna i interkulturalna istraživanja (UIII)
Zagreb, Hrvatska
siva) (zona . prostor za suvremenu i medijsku umjetnost
Korčula, otok Korčula, Hrvatska

Filmski muzej u gradu, grad u filmskome muzeju

Prezentacija otvara pitanje definicije filmskog muzeja danas, uz stavljanje naglaska na potpitanje kako filmski muzeji transformiraju svoj urbani, prostorni i kulturni kontekst te kako se u njima ogledaju/prezentiraju gradovi u kojima ti muzeji djeluju.

Na postavljeno se pitanje odgovara kulturološko-sadržajnom i urbanističko-prostornom kritičkom analizom triju globalno relevantnih filmskih muzeja: u Berlinu, Beču i Buenos Airesu, te filmskog studija (poput onoga kakvi su nekad postojali u sklopu Jadran-filma ili Avala-filma) konvertiranoga u neku vrstu filmskoga muzejskog parka (Cinecittà). Istodobno, prezentacija pozicionira osnovnu pretpostavku autoričine doktorske disertacije *Grad na filmu, film u gradu* o tome kako je prezentacija urbaniteta Zagreba jedan od sadržajnih modaliteta za mogući zagrebački Muzej filma. Naime, malo je gradova koji se mogu ogledati u toliko vrhunskih filmskih ostvarenja kao Zagreb, i to u vrijeme kada je filmska kultura dubinski prožimala moderni *grad* kao takav te kada su kulturni odnosno medijski prostori gradova, kako proizvodni (poput filmskih studija), tako i recepcijski (poput kinodvorana), bili njihovo vitalno tkivo. Riječ je o kraju 1950-ih godina, te o sedmome i osmom desetljeću 20. st.

Sonja Leboš, ethnologist, cultural anthropologist
Udruga za interdisciplinarna i interkulturalna istraživanja (UIII)
Zagreb, Croatia
grey) (area . space of contemporary and media art
Island of Korčula, Croatia

The Film Museum in the City, the City in the Film Museum

This presentation opens up the issue of the definition of the film museum today, the emphasis being placed on how film museums transform their urban, spatial and cultural contexts and how the cities in which these museums live and work are reflected and presented in them.

The question is answered through a critical analysis, taking in cultural contents and urbanistic and spatial issues, of three globally important film museums: in Berlin, Vienna and Buenos Aires, and a film studio (like those that once existed as part of Jadran Film, or Avala Film) that has been converted into a kind of cinematic museum park (Cinecittà). At the same time, the presentation positions the basic premise of the author's doctoral dissertation *The City in Film, Film in the City*, concerning the way in which the presentation of the urban character of Zagreb is one of the substantive modalities for a possible Zagreb film museum, as discursive direction for thinking through a possible Zagreb museum.

Few are the cities that can be seen in so many outstanding films as Zagreb, at the time when film culture deeply suffused the modern city as such and when the cultural or media spaces of cities, in terms of both production (like studios) and reception (cinemas) were their virtual tissue.

Concerned here are the end of the 1950s, and the seventh and eighth decades of the 20th century.

dr.sc. Vladimir Bocev, etnolog
Muzej na Makedonija
Skoplje, Republika Makedonija

Etnološki dokumentarni film u Muzeju Makedonije

Vizualno dokumentiranje aktualnih događaja svakodnevnoga i obrednog života u Makedoniji započelo je s pojavom fotoaparata i, kasnije, kamere, potkraj 19. i početkom 20. st. Makedonski su etnolozi počeli producirati vizualne dokumente o tradicijskom životu istodobno s formiranjem Etnološkog muzeja Makedonije 1949. godine (1980. godine formiran je Muzej Makedonije gde su muzeji postali odjeli).

Bilo je presudno uključivanje etnologa u filmsku produkciju Makedonije, i to onu koja se odnosila na tradicijsku kulturu. Još važnije razdoblje proizvodnje etnoloških dokumentarnih filmova u Muzeju Makedonije bilo je ono od 1953. do 1964. godine.

Ti su filmovi, bez ikakvog odstupanja, snimljeni prema unaprijed napravljenom scenariju. „Glumce“ je biralo lokalno stanovništvo, koje je na taj način sudjelovalo u aktivnostima snimanim i u „realnom životu“. Birali su se najistaknutiji nositelji tradicije, a teme su obuhvaćale obredni i gospodarski život seoskih sredina.

Nova produkcija etnoloških dokumentarnih filmova u Muzeju Makedonije počinje početkom 1990-ih godina. Ti filmovi nisu snimani po unaprijed određenom scenariju već se on definirao u procesu montaže. Manji broj filmova snimili su profesionalni snimatelji.

Najveća novost u odnosu prema prethodnom razdoblju jest to što uloge

---

Vladimir Bocev, PhD
ethnologist
Museum of Macedonia
Skopje, Republic of Macedonia

*The Ethnological Documentary
Film in the Museum of Macedonia*

The visual documentation of actual events in the everyday and ritual life of Macedonia began with the very appearance of the camera and later on the movie camera, at the end of the 19th and in the early 20th century. Macedonian ethnologists started producing visual documents about traditional ways of living, at the same time as the formation of the Ethnological Museum of Macedonia in 1949 [in 1980 the Museum of Macedonia was formed, the museums becoming departments of it].

The involvement of ethnologists in the film production of Macedonia was crucial, particularly in the section referring to traditional culture. A still more important period of the production of documentary films in the Museum of Macedonia was that from 1953 to 1964.

These films, without any exception, were shot according to a script written in advance.

The local population chose the actors, and in this way it was involved in the activities shot in real life. The most prominent bearers of the tradition were chosen, and the themes covered the ritual and economic life of rural communities.

New production of ethnological documentary films in the Museum of Macedonia started in the early 1990s. These films were not shot according to a pre-determined script, rather, the direction of the film was defined in the editing process. A smaller number of films were shot by professional cinematographers.

snimatelja i redatelja više nisu bile rezervirane za profesionalce, filmske djelatnike, već taj posao počinju raditi etnolozi.

Predmet zanimanja, osim obreda i obrta, postaje svakodnevica i odnos pojedinaca u različitim zajednicama. Način snimanja temelji se na uspostavljanju bliskog odnosa između etnologa i subjekta njegova zanimanja. Pritom se nastoji da taj način bude više otkrivački, a manje ilustrativan, kao u filmovima iz sredine 20. st. Istraživanje i bilježenje činjenica ima prednost pred teorijom. Događaje i činjenice kamera bilježi opširno, detaljno i sveobuhvatno. Osim filmovima, u Muzeju Makedonije značenje se pridaje i sirovome materijalu, koji sadržava mnogo više znatno preciznijih informacija nego montirani film. Zato je u Muzeju sirovi materijal digitaliziran i lako dostupan svim zainteresiranima, jednako kao i film. Zbog velike zastupljenosti i jednostavne upotrebe videokamere, pojavili su se brojni audio-vizualni materijali na kojima su ljudi zabilježili dijelove svog života. U Muzeju Makedonije čuva se skromna zbirka takvih uradaka. Vrlo je važno i pitanje što se događa s filmovima nakon njihove promocije i prikazivanja na festivalima.

U Muzeju Makedonije svake se godine održava manifestacija *Dani etnološkog filma*, na kojoj se prikazuju filmovi novije i starije produkcije.

U Muzeju Makedonije zasad ne postoje povoljni uvjeti za čuvanje filmova i sirovog materijala. Stoga se sve što je dosad snimljeno digitalizira, a originali se čuvaju u Kinoteci Makedonije, gdje su uvjeti za njihovo čuvanje idealni.

The biggest novelty from the previous period was that the roles of camera operators and directors were no longer reserved for professional movie industry people, for the jobs started to be done by ethnologists. The subject of interest was not only the rites and the crafts, but also the quotidian and the relations of individuals in different communities. The way in which the shooting was conducted was based on the previous establishment of a close relation between the ethnologist and the subject he was interested in. There was a concomitant endeavour for the manner to be more investigative and less illustrative than it had been in the films of the mid-20th century. Research and the recording of facts were the priority, not theory. The camera recorded events and facts, extensively, in detail, comprehensively. As well as to finished films, in the Museum of Macedonia importance is attached to the raw material, which contains much more precise information than an edited film. And so the museum has digitised the raw material and it is easily accessible to all interested parties, just like the films. Because of the great accessibility and the simple use of the video camera, numerous audio-visual materials have appeared in which people have recorded parts of their lives. In the Museum of Macedonia a modest collection of such works is kept.

Another very important question is what happens to films after they are launched and shown at festivals.

Every year the Museum of Macedonia puts on the event *Days of the Ethnological Film*, at which films produced now and long ago are shown.

The Museum of Macedonia currently does not have suitable conditions for the keeping of films or raw materials. Hence, everything shot to date has been digitised, and the originals are kept in the Cinematheque of Macedonia, where there are ideal conditions for storage.

**dr.sc. Zvezdana Antoš, muzejska
savjetnica
Etnografski muzej Zagreb
Zagreb, Hrvatska**

Predstavljanje etnografskog filma na konferencijama i festivalima

Etnografski muzeji imaju vrlo važnu ulogu u produkciji etnografskih filmova. Tu je ulogu još 1923. prepoznao Felix-Louis Regnault, koji je smatrao da svaki etnografski muzej mora imati svoje kino, odnosno prostor u kojemu će se prikazivati etnografski filmovi jer samo oni mogu publici dočarati stvarni život. Etnografski su filmovi snimani na različitim terenskim istraživanjima i pohranjivani u muzejske dokumentacije. Na području suvremene etnološke i muzejske prakse u posljednjih desetak godina produkcija etnoloških filmova koji su snimljeni za potrebe pojedinih izložbenih ili znanstvenoistraživačkih projekata vrlo je opsežna. To je bio povod za organiziranje međunarodnoga stručno-znanstvenog skupa *Etnografski film: muzeji, dokumentacija, znanost*, koji je 2006. organizirao Etnografski muzej u Zagrebu.

U Europi se održavaju brojni festivali etnografskog filma, a mnoge od njih organiziraju etnografski muzeji. Ti su festivali natjecateljski i trebali bi potaknuti profesionalce na snimanje etnografskih filmova. No na većini tih festivala nema dijela posvećenoga raspravi o muzejskoj problematici nego su ti filmovi uglavnom prikazivani kao znanstveni.

Osim toga, problematika upotrebe etnografskog filma u muzejskoj djelatnosti zanimljiva je i cijeloj muzejskoj zajednici u Hrvatskoj jer je uočeno da

Zvezdana Antoš PhD
museum adviser
Ethnographic Museum in Zagreb
Zagreb, Croatia

*The Presentation of an
 Ethnographic Film at Conferences
 and Festivals*

Ethnographic museums have a very important role in the production of ethnographic films. This role was recognised as long ago as 1923 by Felix-Louis Regnault, who thought that every ethnographic museum ought to have its own cinema or else a screening room in which to show ethnographic films, for only they could conjure up real life for the public. Ethnographic films were shot in various field research projects and stored in the museum documentation.

In the area of contemporary ethnological and museum practice in the last ten years or so, the production of ethnological films recorded for the needs of given exhibition or scientific research projects has been very extensive. This was the reason for the organisation of the international professional and scientific conference *The Ethnographic Film: museums, documentation, science* which was organised in 2006 by the Ethnographic Museum of Zagreb.

In Europe generally, numerous ethnographic film festivals are organised, many of them by ethnographic museums. These festivals are competitive and should encourage professionals to shoot ethnographic films. But at most such festivals there is no part dedicated to discussion of the museum problems, and the films are on the whole presented as being scientific or scholarly in nature. Apart from that, the problem of the use of the ethnographic film in the work of

se etnolozi u svojem radu najviše od svih kustosa koriste tim medijem, i to od istraživanja do postavljanja muzejskih izložaba.

Primjena etnografskog filma i ostalih multimedijских oblika u muzejima obilježila je početak 21. st. To se ponajprije odnosi na ulogu koju muzeji imaju u produkciji etnografskih filmova, u njihovoj prezentaciji i promociji, kao i u dokumentaciji.

museums is interesting to the whole of the museum community in Croatia, for it has been observed that in their work ethnologists use the medium more than any other curators, all the way from research to putting on exhibitions in museums.

The use of the ethnographic film and other multimedia forms in museums marked the beginning of the 21st century. This refers above all to the role that museums have in the production of ethnographic films, in their presentation and promotion, as well as in their documentation.

dr.sc. Mirko Duić

dr.sc. Martina Ivanović Dragija,
asistentica

Sveučilište u Zadru, Filozofski fakultet
/ Odjel za informacijske znanosti
Zadar, Hrvatska

Film u knjižnici: stručne kompetencije knjižničara za rad s filmskim zbirkama

Sve veći broj narodnih knjižnica u Hrvatskoj ima filmske zbirke. Formiranje filmskih zbirki zahtijeva različita znanja i vještine kako bi se mogle uspješno obaviti aktivnosti poput selekcije filmova, katalogizacije i klasifikacije filmova, otpisa, promidžbe filmova i informiranja korisnika knjižnice, vrednovanja i dugotrajnog očuvanja filmova.

Osobito je važno da tzv. filmski knjižničari posjeduju znanja o različitim aspektima filma kao što su povijest filma, suvremena filmska kretanja, poznavanje različitih filmskih žanrova (igrani, dokumentarni, animirani...), filmskih sklonosti sadašnjih i potencijalnih korisnika knjižnica, ponude filmova u drugim ustanovama i medijima te poznavanje tehničkih obilježja medija na kojima su filmovi snimljeni kako bi se mogli primjereno pohraniti, prikazivati i dugo očuvati.

U ovom izlaganju predstaviti ćemo temeljna i specijalizirana znanja koja se u knjižničnoj literaturi navode kao nužna za knjižničare koji se brinu o zbirkama filmova.

Na temelju pregleda domaće i inozemne stručne literature autori će dati uvid u kompetencije koje bi trebalo steći u sklopu formalnoga visokoškolskog obrazovanja ili putem stručnog usavršavanja.

Mirko Duić PhD

*Martina Ivanović Dragija PhD, assistant
University of Zadar, Faculty of Humanities
and Social Sciences / Department of
Information Sciences
Zadar, Croatia*

*The Film in the Library: the
Professional Competences of
Librarians for Work with Film
Collections*

An ever-increasing number of public libraries in Croatia have film collections. The formation of film collections requires various skills and kinds of knowledge for such activities as selection of films, their cataloguing and classification, write-off, the promotion of films and giving information to library users, the evaluation and long-term keeping of films to be carried out successfully.

It is particularly important that what are called film librarians should possess knowledge about different aspects of film: the history of film, contemporary trends, understanding of different genres (feature, documentary, animated), the cinematic preferences of current and future users of libraries, the supply of films in other establishments and media, and an understanding of the technical characteristics of the medium in which the films are shot so that films can be stored and screened properly, as well as looked after over the long term.

In this address, we shall present the basic and specialised kinds of knowledge that are given in librarianship literature as necessary for those librarians who take care of film collections.

Pursuant to a survey of locally produced and foreign specialised writings, the authors will give an insight into the competences that need to be acquired as

Potvrda teorijskih postavki o kompetencijama knjižničara koji rade s filmskim zbirkama dobivena je i empirijskim istraživanjem provedenim 2014. i 2015. za potrebe doktorske disertacije *Filmske zbirke u hrvatskim narodnim knjižnicama*. U sklopu istraživanja intervjuirana su 23 knjižničara. Jedan od ciljeva istraživanja bilo je stjecanje uvida u potrebne stručne kompetencije knjižničara koji se bave filmom.

U ovom izlaganju također ćemo predstaviti rezultate tog istraživanja koji se odnose na stručne kompetencije što ih knjižničari smatraju važnima za rad u filmskim zbirkama te njihova razmišljanja o načinima stjecanja znanja i vještina potrebnih za rad s filmom.

---

part of formal tertiary level education or via professional further training.

A confirmation of the theoretical premises of the competences of librarians who work with film collections was obtained by empirical research carried out in 2014 and 2015 for the purpose of a doctoral dissertation entitled "Film collections in Croatian public libraries". Twenty-three librarians were interviewed for this research. One of the aims of the research was to acquire an insight into the professional competences necessary for librarians involved in film.

In this address we shall also present the results of this research that relate to the professional competences that librarians think important for work with film collections and their reflections on the ways in which the skills and kinds of knowledge necessary for work with film are acquired.

mr.sc. Rhea Silvija Ivanuš, muzejska savjetnica

**Nataša Mataušić, muzejska savjetnica
Hrvatski povijesni muzej
Zagreb, Hrvatska**

**Dokumentarna filmska
građa 20. st. u Hrvatskome
povijesnom muzeju
Ratna priča na filmu**

Zbirka fotografija, filmova i negativa Hrvatskoga povijesnog muzeja sadržajno je podijeljena na materijal koji je pripadao radničkom pokretu i antifašističkoj borbi, domobranskoj, ustaškoj, fašističkoj, nacističkoj i četničkoj provenijenciji te na poslijeratne socijalističke ideološki obojene fotografske i filmske produkcije tzv. školskih informativnih i dokumentarnih filmova. To je svojevrsni dokumentarni arhiv amaterske ratne reportažne kinematografije za izučavanje partizanskog pokreta i antifašističke borbe, ustaškog pokreta, razvoja i pada NDH, poslijeratnih prilika u socijalističkoj Hrvatskoj te arhiv amaterskih videozapisa iz vremena Domovinskog rata 1991. Zamisao o prikupljanju izvorne filmske građe u Hrvatskome povijesnom muzeju (nekadašnjemu Muzeju narodnog oslobođenja Hrvatske, Muzeju revolucije naroda Hrvatske) stara je koliko i sama Zbirka fotografija, filmova i negativa. Zbirka je utemeljena u specijaliziranoj muzejskoj ustanovi (Muzeju revolucije naroda Hrvatske) koja je prikupljala „svjedočanstva o radničkom pokretu, narodno-oslobodilačkom ratu i socijalističkoj revoluciji, te socijalističkoj izgradnji“, pa se, prema tome, sva prikupljena građa odnosi na unaprijed određenu tematiku.

S vremenom je prikupljen i dio ratne njemačke produkcije Tobis – Degeto,

Rhea Silviya Ivanuš, MSc, museum adviser
Nataša Mataušić, museum adviser
Croatian History Museum
Zagreb, Croatia

*Documentary Film Material of the
 20th century in the Croatian History
 Museum*
The Story of the War on Film

The collection of photographic prints, films and negatives of the Croatian History Museum is divided in terms of content into material that belonged to the workers' movement and the anti-fascist struggle, to the Croatian *landwehr*, as well as to the Ustasha, fascist, Nazi and Chetnik movements, and post-war socialist ideologically charged photographic and film production of what were called informative and documentary films for schools.

This is a kind of documentary archive of amateur war reporting cinematography for tuition about the Partisan movement and the anti-fascist struggle, the Ustasha movement, the rise and fall of the ISC, the post-war conditions in socialist Croatia and an archive of amateur films from the time of the Homeland War in 1991. The idea to collect original cinematographic materials in the Croatian History Museum (once called the Museum of the Popular [National] Liberation of Croatia, the Museum of the Revolution of the Peoples of Croatia) is as old as the actual collection of photographic prints, films and negatives.

The collection was founded in a specialised museum establishment (the Museum of the Revolution of the Peoples of Croatia), which assembled "testimonies to the working class movement, the people's liberation war and the socialist revolution, as well as

dokumentarni ratni žurnali *Weltspiegel*, a otkupljena je i filmska građa savezničkog podrijetla i produkcije vezane za Drugi svjetski rat. Za razliku od mnogobrojnih muzeja filma, u kojima se filmovi čuvaju zbog svojih estetskih i umjetničkih kvaliteta, vremena nastanka, redatelja i scenarista te ostalih sudionika u procesu nastanka filma, filmska građa u Hrvatskome povijesnom muzeju ponajprije ima dokumentarnu vrijednost kao izvor za proučavanje povijesti i odnosa društva prema određenim pojavama, događajima i osobama iz hrvatske povijesti. Sva ostala obilježja filmske građe imaju sekundarnu važnost, iako ni ona nije zanemariva. Filmska se građa smatra sredstvom za proučavanje povijesti ili dopunskim sredstvom muzejske aktivnosti (vezano za obrazovne programe i dopunu nastavnih jedinica), a koristit će se i u stalnom postavu novoga Hrvatskog povijesnog muzeja.

---

socialist development”, and accordingly, all the material collected referred to a set of themes determined in advance.

Over the course of time, some German wartime film products of Tobis-Degeto were collected, the documentary journals *Weltspiegel* and film material of Allied origins and production related to the Second World War. Unlike many museums of film, in which films are chosen for their aesthetic and artistic qualities, time of origin, director and screenplay writer as well as the other participants in the process of the film’s creation, the Croatian History Museum’s film material has a primarily documentary value, as source for the study of history and the attitudes of society to given phenomena, events and persons from Croatian history. All other characteristics of the film material have secondary importance, although they too are not negligible. Film material is considered a means for the study of history or an auxiliary resource for museum activities (related to educational programmes and the supplementation of units of the syllabus) and is used in the permanent exhibition of the new Croatian History Museum.

**Krešimir Bašić, viši kustos
Tehnički muzej
Zagreb, Hrvatska**

Zbirka Kinematografske tehnike u Tehničkomu muzeju

Prvi filmski stvaraoci bili su tehničari koji su očaravali gledatelje tehničarom čarolijom. Biblijski rečeno, *u početku bijaše tehnika*. Jasno je da je zbog te, tehničke odrednice filma kinematografska tehnika predmet zanimanja Tehničkog muzeja.

Muzejska zbirka Kinematografska tehnika danas sadržava približno tisuću predmeta koji bi se prema namjeni mogli podijeliti na one za snimanje, obradu i projekciju, a prema kvaliteti izvedbe na profesionalne i neprofesionalne (jednostavna i jeftinija oprema namijenjena široj populaciji). Tako su se na jednome mjestu našle filmske kamere koje su se upotrebljavale u Jadran filmu, najstarijemu i najvećem poduzeću za proizvodnju i promet filmova u Hrvatskoj, filmske kamere kojima je snimljen HRT-ov serijal *Beskrajem svijeta*, kao i one za obiteljske potrebe.

Tehnički muzej od samih je početaka imao cilj da postane mjesto tehničkoga, znanstvenoga i općestudijskog istraživanja i edukacije, što je desetljećima i ostvarivao demonstriranjem pogodnih objekata/strojeva i modela, ali i kinematografskim projekcijama, zbog čega je u sklopu Muzeja vrlo rano počela djelovati opremljena kinodvorana s filmotekom.

---

*Krešimir Bašić, senior curator
Technical Museum
Zagreb, Croatia*

*The Collection of Cinematographic
Technology in the Technical
Museum*

The first filmmakers were engineers and technicians, who delighted viewers with their technical magic. Put in biblical terms, *in the beginning was technics*. Obviously, because of this technical characteristic of the film, cinematographic technology is a subject of interest for the Technical Museum.

The Cinematographic Technology Collection of the museum today holds about a thousand objects, which we could distinguish according to purpose into those for shooting, processing and projection, and according to quality into professional and non-professional (simpler and cheaper equipment for the general public).

Coming together in one place are the film cameras used in Jadran Film – the oldest and biggest firm for film production and distribution in Croatia, the film cameras used in the CRTV series *Ends of the Earth* and those for family filming.

The Technical Museum has had from its very beginnings the objective of being a place for technical, scientific and all kinds of research and education, which it has put into practice over decades through the demonstration of apt objects, machines, models and through film screenings, because of which the museum was very early on equipped with a screening room and a film collection.

Kristina Nosković
filmska arhivistica
Hrvatski državni arhiv – Hrvatski
filmski arhiv
Zagreb, Hrvatska

Zbirke popratnog filmskog gradiva u Odjelu Hrvatskog filmskog arhiva HDA

Tema i svrha izlaganja jest sudionicima simpozija, ali i svim zainteresiranima, predstaviti zbirke popratnoga filmskoga gradiva za hrvatski i inozemni film koje se čuvaju u spremištima Odjela Hrvatskoga filmskog arhiva pri Hrvatskome državnom arhivu. Riječ je o vrijednom gradivu čiji pojedinačni primjerci datiraju iz vremena prije 1920-ih godina. Popratno filmsko gradivo obuhvaća filmske, portretne i radne fotografije, filmske plakate i plakate filmskih festivala, scenarije i knjige snimanja, ali i niz reklamnih, cenzurnih i produkcijskih zapisa.

Osim toga, popratno filmsko gradivo sadržava vrijedne skice i crteže vezane za scenografiju i kostimografiju, kao i brojne primjerke celuloidnih folija koje su služile za izradu crtanih filmova, među ostalim, i onih Zagrebačke škole crtanog filma, koja ima međunarodni ugled. Uz sve to, Odjel Hrvatskoga filmskog arhiva čuva i razne bilješke, priznanja i nagrade koje su pojedini filmski djelatnici kao ostavštinu povjerili upravo tom odjelu Hrvatskoga državnog arhiva.

Uz filmsko i popratno filmsko gradivo, u Odjelu se čuva i bogata zbirka knjiga, časopisa, kataloga i različitih publikacija vezanih za audio-vizualno gradivo – povijest filma, teoriju filma,

---

Kristina Nosković
film archivist
Croatian State Archives – Croatian Film
Archives
Zagreb, Croatia

Collections of Ancillary Film
Material in the Department of
the Croatian Film Archives of the
Croatian State Archives

The theme of the address, the subject to be presented to the participants of the symposium and all interested people, is the collections of ancillary film material for Croatian and foreign films that are kept in the stores of the Department of the Croatian Film Archive in the CSA.

This is valuable material, the individual specimens of which date from the period before the 1920s.

The auxiliary film material covers stills, portrait and working photographs, film posters and posters of film festivals, shooting scripts and storyboards, and a series of advertising, censorship and production records. As well as this, the ancillary film material collection contains important sketches and drawings to do with set and costume design. There are numerous examples of celluloid sheets (cels) used in the making of cartoons, including of the Zagreb School of Animated Film, which enjoys an international reputation.

With all this, the Croatian Film Archive also keeps various notes, commendations and prizes that individual film artists have willed to this department of the Croatian State Archives.

The Department also holds, in addition to film and ancillary film material, a fine collection of books, journals, catalogues and various publications related to

filmsku tehnologiju i sl. iz Knjižnice HDA. Cjelokupno je gradivo dostupno korisnicima, istraživačima, studentima i, općenito, ljubiteljima filma u čitaonicama Arhiva.

audio-visual material – film history and theory, cinematographic technology and similar from the Library of the CSA. All the material is accessible to users, researchers, students and lovers of film in general in the Archive's reading rooms.

Frank Roumen
voditelj zbirki
EYE Filmski muzej
Amsterdam, Nizozemska

Filmski muzej EYE:
predstavljanje aktivnosti (filmski
programi, izložbe) i zbirki
(restauracija, digitalizacija,
očuvanje)

Filmski muzej EYE dugo je bio skriven u veličanstvenoj, ali skućenoj zgradi u amsterdamskom Vondelparku. Od travnja 2012. EYE napokon ima zgradu čija privlačnost i veličina odgovaraju međunarodnom ugledu tog muzeja. S izložbenim prostorom koji obuhvaća više od 1200 m², četiri kinodvorane s ukupno 640 sjedala te s prostranim restoranom i barom u tom oćaravajućem zdanju, EYE se prometnuo u jedan od zaštitnih znakova Amsterdama.

Dizajnirajući zgradu, članovi arhitektonske udruge Delugan Meissl Associated Architects (DMAA), čije je sjedište u Beću, željeli su stvoriti analogiju s pokretom i svjetlom filma. Poligonalni oblik zgrade gledatelju nudi drugaćiji pogled iz svakoga kuta i s najmanjom promjenom osvjetljenja. Raširenih krila, zgrada nemoguće čini mogućim, baš kao i sam film.

Filmski muzej EYE jedan je od vodećih filmskih muzeja u svijetu.

Ustanova što je 1946. osnovana pod nazivom Nizozemski filmski muzej danas je međunarodno središte filmske kulture. Nastao 2010. godine spajanjem Filmskoga muzeja, Nizozemskoga filma, Filmske banke i Nizozemskog instituta za filmsko obrazovanje, Filmski muzej EYE jedinstveni je spoj zbirki posvećenih razvoju, restauraciji, digitalizaciji,

---

*Frank Roumen,
director of collection
EYE Filmmuseum
Amsterdam, Netherlands*

*EYE Filmmuseum: The presentation
of activities (film programmes,
exhibitions) and collections
(restoration, digitisation,
preservation)*

For a long time EYE Filmmuseum was tucked away in a monumental but cramped building in Amsterdam's Vondelpark. Since April 2012, EYE finally has a building with the allure and scope to match the international standing of this museum.

With an exhibition space of more than 1,200 m², four cinemas with a total of 640 seats and a spacious bar-restaurant in this captivating building, EYE has become a landmark in town.

In their design for the building, Vienna-based Delugan Meissl Associated Architects (DMAA) were looking for an analogy of movement and light in film. The polygonal shape of the building offers the spectator a different view from every angle and with the slightest change of light. With its widespread wings, the building makes the impossible real, just like a film.

EYE Film Museum is one of the world's major film museums.

What started in 1946 as the Netherlands Film Museum is now an international hub of film culture. EYE, which was formed in 2010 after a merger of the Film Museum, Holland Film, Film Bank and the Dutch Institute for Film Education, offers a unique combination of collection development, restoration, digitization, presentation, promotion, research, education and knowledge transfer.

prezentaciji, promociji, istraživanju, obrazovanju i prijenosu znanja. Tijekom godina zbirka je nastavila rasti i danas obuhvaća više od 40 000 filmova, 700 000 fotografija i 70 000 filmskih plakata. U samo godinu dana izložbe i projekcije filmova privukle su oko 300 000 posjetitelja. Golem porast broja posjetitelja upućuje na nužnost izgradnje dodatne zgrade za Muzej EYE.

Over the years, the collection has grown to more than 40,000 films, 700,000 photographs and 70,000 film posters. So far, exhibitions and film performances have attracted more than 300,000 paying visitors in one year. The enormous growth in visitor numbers has proven that a new building for EYE was an absolute necessity.

dr.sc. María Florencia Luchetti
Institut za istraživanja Gino Germani
Fakultet društvenih znanosti
Sveučilišta u Buenos Airesu
Buenos Aires, Argentina

Audio-vizualni arhivi i znanstveno istraživanje na području društvenih znanosti u Argentini

U mom će izlaganju na ovom simpoziju biti riječi o vezama između znanstvenog istraživanja na području društvenih znanosti i audio-vizualnog arhiva u Argentini, a temeljit će se na osobnom iskustvu što sam ga stekla radom u audio-vizualnom arhivu Instituta za istraživanja Gino Germani (AAIIGG) Sveučilišta u Buenos Airesu (UBA) i na iskustvu korištenja uslugama drugih audio-vizualnih arhiva tijekom istraživanja vezanih za moju doktorsku disertaciju.

Audio-vizualni arhivi čuvaju audio-vizualnu kulturnu baštinu i ti su materijali važan izvor za razumijevanje povijesti društava te su istodobno trajni zapis raznih događaja i različitih stilova života. Zadaću audio-vizualnih arhiva karakteriziraju dvije glavne djelatnosti: očuvanje materijala i javni pristup njima. Obje su djelatnosti podjednako važne jer bez zadaće očuvanja tih materijala postojanje arhiva sasvim je bespredmetno, a u isto vrijeme očuvanje materijala nema smisla ako oni nisu dostupni javnosti.

Vođena iskustvima rada s audio-vizualnim materijalima kao primarnim izvorom u znanstvenim istraživanjima, jedna je grupa istraživača, profesora i studenata Fakulteta društvenih znanosti Sveučilišta u Buenos Airesu

---

María Florencia Luchetti, PhD
Instituto de investigaciones Gino Germani
(IIGG)
Facultad de Ciencias Sociales de la
Universidad de Buenos Aires (UBA)
Buenos Aires, Argentina

Audio-Visual Archives and
Scientific Research in the Area of
Social Sciences in Argentina

My address at this symposium will consider the relations between scientific research in the area of the social sciences and the audio-visual archive in Argentina, and will be based on the personal experience I acquired working in the audio-visual archive of the Gino Germani Research Institute (AAIIGG) of Buenos Aires University (UBA) and on experience of using the services of other audio-visual archives during research related to my doctoral dissertation.

Audio-visual archives keep up the audio-visual cultural heritage and contain materials that are an important source for understanding the history of societies and at the same time are a lasting record of various events and different lifestyles. The tasks of audio-visual archives are characterised by two main activities: preserving and maintaining the material and ensuring public access to it. These two activities are of equal importance for without the task of preserving the materials, the existence of an archive is pointless, and at the same time the preservation of materials is without purpose if there is no public access to them.

Prompted by experience of work with audio-visual materials as primary source in scholarly research, a group of researchers, teachers and students of the Social Science Faculty of UBA founded an audio-visual

osnovala audio-vizualni arhiv namijenjen potrebama istraživača.

Suradnjom s drugim javnim institucijama audio-vizualni se materijali nastoje očuvati i učiniti dostupnima znanstvenim istraživačima i svim zainteresiranim osobama. Jedna od ključnih pretpostavki za postizanje cilja jest katalogiziranje audio-vizualnih materijala jer neadekvatna katalogizacija često otežava ili onemogućuje pristup materijalima. A budući da istraživanja ponovo aktualiziraju raspravu o potrebi poboljšanja javne politike u vezi s očuvanjem i dostupnosti audio-vizualnih materijala, cilj AAIGG-a jest prepoznati i sačuvati vrijednu audio-vizualnu baštinu.

archive meant for the needs of researchers. Through cooperation with other public institutions, there is an endeavour to preserve these materials and make them accessible to scholarly researchers and all interested persons. One of the key assumptions for the achievement of the objective is the cataloguing of audio-visual materials, for inadequate cataloguing frequently frustrates or entirely prevents access to the materials. And since research brings into focus once more the debate about the need to improve public policy with respect to the preservation and accessibility of audio-visual materials, the goal of AAIIGG is to identify and preserve valuable audio-visual heritage.

Tamara Nikolić Đerić,
kustosica, etnologinja, kulturna
antropologinja
Etnografski muzej Istre - Museo
etnografico dell'Istria
Pazin, Hrvatska

Senzorna etnografija i novi
mediji u bilježenju nematerijalne
kulture / alternativne prakse
prijenosa znanja, iskustava
i vizualno-antropoloških
paradigmi

Etnografski i antropološki film ima nekoliko uloga, nikada nije žanrovski potpuno definiran, a kao medij prijenosa (etnografskog) znanja pojavljuje se u nekoliko inačica.

Koristi(o) se u promidžbene svrhe te kao edukativni materijal u školskim sustavima ili u slabije razvijenim zajednicama, posebno u kontekstu „narodnog zdravlja“.

Etnografski se muzeji vrlo rano okreću audio-vizualnim metodama bilježenja kulture jer je to idealna kulisa za kontekstualizaciju predmeta. Sa znanstvene razine etnografski se film „bori“ s tekstom kao ravnopravni medij etnoloških ili antropoloških interpretacija kultura ili se pak sagledava u kontekstu utjecaja na pojedince i zajednice.

Cilj rada jest upozoriti na suvremena tehnološka i paradigmatiska vizualno-antropološka dostignuća koja vizualnu antropologiju kao disciplinu smještaju u „sivu zonu“, između etnologije i antropologije, umjetnosti i filma. Upravo se takvim pomakom stječe mogućnost kolaborativnoga, transparentnoga i iskustvenog bilježenja i interpretacije nematerijalne kulture koja prema svojoj osnovnoj definiciji predstavlja žive kulturne prakse koje se konzervativnijim

*Tamara Nikolić Derić,
curator, ethnologist, cultural
anthropologist
Ethnographic Museum of Istria
Pazin, Croatia*

*Sensory Ethnography and the
New Media in Recording the
Intangible Heritage – Alternative
Practices in the Transfer of
Knowledge, Experience and Visual-
Anthropological Paradigms*

The ethnographic and anthropological film has several roles, has never been fully defined in terms of genre, and as medium for the transmission of ethnographic knowledge appears in several versions. It has been used in promotional purposes and as educational material in school systems or in poorly developed communities, particularly in the context of public health.

Ethnographic museums very early on turned to audio-visual methods of recording a culture for it is an ideal backdrop for the contextualisation of objects. From the scholarly level, the ethnographic film contends with text for equality as medium for ethnological or anthropological interpretations of culture or else it is looked at in the context of influences on individuals and communities.

The objective of this paper is to draw attention to technological and paradigmatic visual-anthropological advances that locate anthropology as discipline in a grey zone between ethnology, anthropology, art and film. With this shift, the capacity is acquired to make a collaborative, transparent and experiential recording and interpretation of the intangible culture that according to its basic definition presents living cultural

pristupom dokumentiranju nerijetko petrificiraju i ne odgovaraju kulturnom imaginariju svojih nositelja. Poseban je naglasak na senzornim, narativnim i kolaborativnim strategijama koje u svom radu uvodi profesor Laurent Van Lancker.

practices that with a more conservative approach to documentation are quite often petrified and do not correspond to the cultural imaginary of their bearers. Special emphasis is placed on sensory, narrative and collaborative strategies introduced in his work by Professor Laurent Van Lancker.

**dr.sc. Sandra Urem, viša asistentica
Sveučilište u Zadru, Filozofski fakultet
/ Odjel za etnologiju i antropologiju
Zadar, Hrvatska**

Od Gavazzija i Štampara prema etnografskom filmu?

Propitivanje sintagme *etnografski film* na primjeru filmova Škole narodnog zdravlja (ŠNZ) nije moguće bez uvida u kompleksnost društvenih, kulturnih, političkih, institucionalnih i ideoloških odrednica koje su omogućile etiketiranje vizualnih zapisa kao etnografskih.

Paradoksalnost takvoga istraživačkog pristupa očituje se u tome što filmovi u produkciji ŠNZ-a prvotno nisu smatrani etnografskima.

U vrijeme filmski najplodnijeg razdoblja ŠNZ-a Milovan Gavazzi je snimao (etnografske) filmske zapise s terenskih istraživanja u režiji novoosnovanog studija etnologije.

U ovom izlaganju naglasak će biti na djelovanju dviju institucija koje su od 1920-ih godina stvarale i koristile se filmovima što su naknadno dobivali raznorodne etikete, među kojima i etiketu etnografskih filmova.

Namjera usporedbe i analize produkcije vizualnih prikaza dviju institucija – Etnološkog seminara pri Filozofskom fakultetu Zagrebačkog sveučilišta i Škole narodnog zdravlja, te ciljeva i načina na koje su se njihovi najistaknutiji predstavnici koristili kamerama, uz različita disciplinarna polazišta (Milovan Gavazzi i Andrija Štampar), jest upozoriti na međusobni odnos spomenutih institucija koje su snimale vizualne zapise u vrijeme kada je malo tko imao kameru.

Dakle, nastojat ćemo upozoriti na genezu sintagme *etnografski film* u

*dr.sc. Sandra Urem, PhD, senior assistant
University of Zadar, Faculty of Humanities
and Social Sciences / Department of
Ethnology and Anthropology
Zadar, Croatia*

*From Gavazzi and Štampar to the
Ethnographic Film?*

Examining the phrase ethnographic film using the films of the School of Public Health is impossible without an insight into the complexity of the social, cultural, political, institutional and ideological determinants that enabled certain films to be labelled ethnographic. The paradox implicit in this research approach can be seen in the films produced by the School of Public Health were not initially considered ethnographic.

During the period of the School that was richest in terms of film, Milovan Gavazzi shot (ethnographic) film records from field research, under the aegis of the newly founded School of Ethnology.

In this address, the emphasis will be on the activity of the two institutions that from the 1920s created and used films that afterwards obtained various labels, including that of ethnographic.

The visual representations produced by the two institutions, the Ethnology Seminar at the Faculty of Humanities and Social Sciences at Zagreb University and the School of Public Health are compared, as are the objectives according to which their leading figures (Milovan Gavazzi and Andrija Štampar) used their cameras as they did, from their different disciplinary premises.

The intention behind this procedure is to draw attention to the relationship of the two institutions that made visual records at a time when few people had movie cameras.

filmovima ŠNZ-a, na njihovu povijesnu i društvenu anatomiju te na institucionalna određenja.

Accordingly, an endeavour will be made to draw attention to the genesis of the phrase ethnographic film in the films of the School of Public Health, their historical and social anatomy and institutional determinants.

Nade Genevska Bračić
kustosica/savjetnica, etnologinja
Nacionalna ustanova Zavod i Muzej
Bitolj
Bitolj, Republika Makedonija

Film kao muzejski predmet (Počeci makedonske kinematografije)

Makedonska kinematografija, u svome stoljetnom kronološkom razvoju bilježi značajna dostignuća. Prvi snimci Manakija (braća Milton i Janaki) vezuju se za početke makedonske kinematografije, a s tim i kreativne filmske povijesti u Makedoniji. Prema sjećanjima samoga Miliona Manakija, Janaki (njegov brat) kupuje kameru "BIOSCOPE" sa serijskim brojem 300 proizvođača Charles Urban Trading Co. i s tom kamerom u svojoj rodnoj Avdeli snimaju prve "žive" slike zabilježene ne samo u Makedoniji već i na Balkanu. Na filmskoj traci će zauvijek ostati zabilježena njihova 114 godišnja baba Despina kao i snimci žena koje obrađuju vunu ili školski sat na otvorenom. Činjenica da su u njihovom kinu tri puta nedjeljno prikazivani različiti filmovi, govori o vrlo izraženoj filmskoj kulturi i to na samim počecima filmske tehničke revolucije.

Njihov značaj u razvoju filmske umjetnosti je višeslojan (značajni su kao snimatelji i kao dokumentaristi svoga vremena), a posebno su važni njihovi prvi snimci koji predstavljaju začetke vizualne antropologije u Makedoniji. Ovi počeci makedonske kinematografije značajni su i za područje muzejskih istraživanja.

Snimljeni materijali svjedočanstvo su i zapisi toga vremena, koje danas etnolozi - istraživači promatraju iz svoga kuta

*Nade Genevska Bračić,
ethnologist, curator/adviser
National Institution Bitola Institute and
Museum,
Bitolj, Republic of Macedonia*

*Film as Museum Object
(Beginnings of Macedonian
Cinematography)*

Macedonian cinematography, in the century of its chronological development, has counted some important achievements. The first reels of the Manakis (brothers Milton and Janaki) are related to the beginnings of Macedonian cinematography and according of creative film history in Macedonia. According to the memories of Milton Manaki himself, Janaki (his brother) bought a Bioscope camera, serial no. 300 produced by Charles Urban Trading Co., and with this camera shot in his native Avdela the first live pictures recorded not only in Macedonia but in the whole of the Balkans. Recorded on the film reel for perpetuity is their 114 year old grandmother Despina, as well as shots of women working wool or a school class held outdoors. The fact that in their cinema various films were shown three times a week tells of a very marked film culture, at the very beginnings of the cinematographic technical revolution, what is more.

Their importance in the development of the art of the film has several layers (they are important as camera operators and as documentarians of their time), and particularly important are their first films, which represent the beginnings of visual anthropology in Macedonia.

These beginnings of Macedonian cinematography are important for the domain of museum researchers. The materials shot are records of the time,

gledanja i stvarajući pri tome saznanja o kulturnim raznolikostima.

Muzejska funkcija ovakvih materijala ne bi bila samo čuvanje, zaštita i istraživanje već i smjernica kako koristiti film i suvremene digitalne tehnologije u stvaranju materijala/zapisa i tragova današnjeg vremena.

which today ethnological researchers observe from their own angle of vision, learning about cultural diversities as they do. The museum function of such materials should not inhere only in keeping, protecting and researching into them, for they are also guidelines as to how to use the film and contemporary digital techniques in the creation of materials/ records and traces of the current age.

**Ivan Ramljak,
siva) (zona . prostor medijske i
suvremene umjetnosti
Korčula, otok Korčula**

Povijest kino-prikazivaštva na otoku Korčuli

Umjetničko istraživanje povijesti kino-prikazivaštva na otoku Korčuli prva je faza projekta interdisciplinarnog i istraživačkog karaktera s ciljem mapiranja kinematografije otoka Korčule kroz 20. stoljeće, ali i danas. Druga faza će se baviti istraživanjem povijesti snimanja filmova na otoku i vezanih za otok.

Istraživanje je također napravljeno i u okviru pripreme za snimanje dokumentarnog filma 'Kino Otok' (redatelj: Ivan Ramljak, produkcija: Restart) koji se bavi poviješću kinoprikazivaštva na hrvatskim otocima i odnosu ljudi prema kinematografiji i filmskoj umjetnosti.

Srž istraživanja provedenog 2014. godine činili su razgovori na terenu s pedesetak svjedoka vremena. Iz njihovih je sjećanja, kao i iz dosad objavljene nekolicine tekstova o partikularnim filmskim temama o Žrnovu, Veloj Luci i Blatu, većinom konstruirana građa istraživanja, tj. mapirane su sve lokacije na kojima su trajno ili povremeno funkcionirala kina na otoku, uspostavljena je kronologija njihovog djelovanja, ali je sakupljen i niz osobnih reminiscencija koje daju uvid u društveni značaj, razvoj i propast kulture kina na tim prostorima.

U Veloj Luci je na primjer već 1909. otvoreno prvo kino na otoku Korčuli, *Nikola Tesla*, peto kino po starosti u Dalmaciji. U 30-im godinama prošlog stoljeća na otoku bile su aktivne

Ivan Ramljak

grey) (area . space for contemporary and media art

Korčula, Island of Korčula

The History of Screening on the Island of Korčula

The artistic research into the history of cinematic screening on the island of Korčula is the first phase of an interdisciplinary research project the objective of which is to map the screening facilities for films of the island of Korčula during the 20th century and at the present time. The second phase will cover research into the history of shooting films on and related to the island.

The research was also carried out as part of preparations for the shooting of a documentary film, *Kino Otok* or *Cinema Island* (directed by Ivan Ramljak, produced by Restart), which takes up the history of film screenings on the Croatian islands and the attitude of people to cinematography and the art of the film. The core of research carried out in 2014 consisted of talks with some fifty witnesses of that time, shot in the field.

The research material has been mostly constructed from their memories, and from a few published texts about particular film themes concerning Žrnovo, Vela Luka and Blato; all the locations at which cinemas worked either temporarily or over a longer period on the island have been mapped, a chronology of their working has been established, and a number of personal reminiscences have been collected giving an insight into the social importance, development and decay of the culture of the cinema in this area.

In Vela Luka, for instance, the first cinema on the island, named after Nikola Tesla, was opened in 1909 – it was the fifth to

četiri kino dvorane, i to u privatnom i crkvenom vlasništvu, a u 50-ima njih čak deset, uglavnom u okviru Zadrugnih domova i Domova kulture. Danas radi samo jedna, u samom gradu Korčuli. Na izlaganju ćemo predstaviti istraženu faktografiju, prikazati djelove fotodokumentacije, ali i dati uvid u odnos stanovništva prema kinematografiji i filmskoj umjetnosti kroz 20. stoljeće.

---

be opened in the whole of Dalmatia. In the 1930s there were four active cinemas, owned by private persons or the church, and in the 1950s there were actually ten, on the whole owned by cooperatives and culture centres. Today there is just one cinema, in the city of Korčula.

The address will feature the facts explored, parts of the photographic documentation and the attitude of the population to cinematography and the art of the film during the 20th century.

ADRESAR / ADDRESS BOOK

PREZIME	IME	USTANOVA	ADRESA	E-MAIL
ANTOŠ	Zvezdana	Etnografski muzej Zagreb	Trg Ivana Mažuranića 14 10000 Zagreb, HR	zantos@emz.hr
BACHMANN	Alejandro	Österreichisches Filmmuseum	Augustinerstr. 1 1010 Vienna, Austrija	a.bachmann@filmmuseum.at
BAŠIĆ	Krešimir	Tehnički muzej	Savska cesta 18 10000 Zagreb, HR	kresimir.basic@tehnicki-muzej.hr
BENČIĆ	Branka	nezavisna kustosica i likovna kritičarka		branka.bencic@gmail.com
BORČIĆ	Barbara	SCCA-Ljubljana, Center for Contemporary Arts	Metelkova 6 1000 Ljubljana, Slovenija	barbara.borcic@scca-ljubljana.si
BOCEV	Vladimir	Muzej na Makedonija	Ul. Josif Mihailovic br.7 1000 Skoplje, Republika Makedonija	bocevvladimir@yahoo.com
ČOLIĆ	Una	Jugoslovenska kinoteka	Uzun Mirkova 1 11000 Beograd, Srbija	una.colic@kinoteka.org.rs

DARIŠ	Metka	Slovenska kinoteka Muzejski oddelek	Miklošičeva cesta 17 1000 Ljubljana Slovenija	metka.daris@kinoteka.si
DUIĆ	Mirko	Sveučilište u Zadru Filozofski fakultet Odjel za informacijske znanosti	Ul. dr. F. Tuđmana 24i, 23000 Zadar, HR	miduic@unizd.hr
IVANOVIĆ DRAGIJA	Martina	Sveučilište u Zadru Filozofski fakultet Odjel za informacijske znanosti	Ul. dr. F. Tuđmana 24i 23000 Zadar, HR	mdragija@unizd.hr
ĐUKIĆ	Sandro	akademski slikar, slobodni umjetnik		sandro.dukic@zg.htnet.hr
FRITZ	Darko	multimedijjski umjetnik, slobodni kustos	Krajiška 13 10000 Zagreb, HR	darko@darkofritz.net
ELSAESSER	Thomas	Unversiteit van Amsterdam; Columbia University	Amsterdam, Nizozemska	T.P.Elsaesser@uva.nl
GENEVSKA BRAČIĆ	Nade	Nacionalna ustanova zavod i muzej Bitolj	“Kliment Ohridski” 18 Bitolj, Republika Makedonija	nadegb@gmail.com
IVANUŠ	Rhea Silvija	Hrvatski povijesni muzej	Trg žrtava fašizma 16 10000 Zagreb, HR	r.ivanus@hismus.hr
MATAUŠIĆ	Nataša	Hrvatski povijesni muzej	Matoševa 9 i Trg žrtava fašizma 16 10000 Zagreb, HR	n.matausic@hismus.hr

LEBOŠ	Sonja	Udruga za interdisciplinarna i interkulturalna istraživanja (UIII) siva) (zona prostor za suvremenu i medijsku umjetnost	Olibska 25 10000 Zagreb, HR UL. Giunio 11 20260 Korčula, HR	sonjalebos@gmail.com
LHOTKA	Carmen	Hrvatski državni arhiv Hrvatski filmski arhiv	Savska 131 10000 Zagreb, HR	clhotka@arhiv.hr
LUCHETTI	Maria Florencia	Instituto de investigaciones Gino Germani (IIGG) Institut za istraživanja Gino Germani Facultad de Ciencias Sociales de la Universidad de Buenos Aires (UBA) Fakultet društvenih znanosti Sveučilišta u Buenos Airesu	Uriburu 950, 6. Kat. Ciudad Autónoma de Buenos Aires (CABA) Argentina	flordetruco@yahoo.com
NIKOLIĆ ĐERIĆ	Tamara	Etnografski muzej Istre	Trg istarskog razvoda 1 52 000, Pazin, HR	tnikolicdjeric@gmail.com
NOSKOVIĆ	Kristina	Hrvatski državni arhiv Hrvatski filmski	Savska 131 10000 Zagreb, HR	knoskovic@arhiv.hr
OKI	Dan	Umjetnička akademija u Splitu	Zagrebačka 3 21000 Split, HR	danoki@xs4all.nl
PAUWELS	Eric	Institut National Supérieur des Arts du Spectacle et des Techniques de Diffusion (INSAS)	Bruxelles, Belgija	puffpauwels@skynet.be

PESENTI CAMPAGNONI	Donata	Museo Nazionale del Cinema (Mole Antonelliana)	Via Montebello, 20 Torino, Italija	pesenti@museocinema.it
RAFAELIĆ	Daniel	Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu Odsjek za povijest	Ivana Lučića 3 10000 Zagreb, HR	kinofon@gmail.com
RAMLJAK	Ivan	Udruga 'Siva zona'	Ulica Giunio 11 20260 Korčula, HR	ramljakovmail@gmail.com
ROUMEN	Frank	EYE Filmmuseum	IJpromenade 1 1031KT Amsterdam, Nizozemska	frankroumen@eyefilm.nl
ŠIMIČIĆ	Darko	Institut Tomislav Gotovac	Krajiška ulica 29 10000 Zagreb, HR	tomislav.gotovac.institute@gmail.com
TERWEY	Michael	National Media Museum	Little Horton Ln, Bradford West Yorkshire BD1 1NQ, Velika Britanija	Michael.Terwey@nationalmediamuseum.org.uk
TOPIĆ	Leila	Muzej suvremene umjetnosti	Avenija Dubrovnik 17 10000 Zagreb, HR	leila.topic@msu.hr

ŠULJIĆ	Daniel	Animafest Zagreb Svjetski festival animiranog filma	Svjetski festival animiranog filma ANIMAFEST ZAGREB c/o: Hulahop Nova Ves 18/3 10000 Zagreb, HR	info@animafest.hr
UREM	Sandra	Sveučilište u Zadru Odjel za etnologiju i antropologiju	Mihovila Pavlinovića 1 23000 Zadar, HR	surem@unizd.hr
VRVILO	Tanja	Umjetnička organizacija Film-protufilm	Film-protufilm, Vinogradska cesta 21 10000 Zagreb, HR	tanja.vrvilo@gmail.com tanja@filmfactory.ba

Izdavač / Publisher

Muzejski dokumentacijski centar

Museum Documentation Centre

Ilica 44, 10 000 Zagreb

Hrvatska / Croatia

Tel/*Phone*: + 385 1 48 47 897

info@mdc.hr

www.mdc.hr

Za izdavača / For the publisher

Višnja Zgaga

Urednica / Editor

Lada Dražin-Trbuljak

Lektorica / Language advisor

Zlata Babić

Prijevod / Translation**Prijevod sažetaka s hrvatskog na engleski jezik**

/ Translation from Croatian to English

Graham McMaster

Prijevod sažetaka s engleskog na hrvatski jezik

/ Translation from English to Croatian

Nada Kujundžić

Dizajn / Design

Boris Ljubičić

Dizajn korica / Cover Design

Igor Kuduz, D72

Prijelom i priprema za tisak

/ Layout and prepress

Gordana Vinter, Sveučilišna tiskara d.o.o.

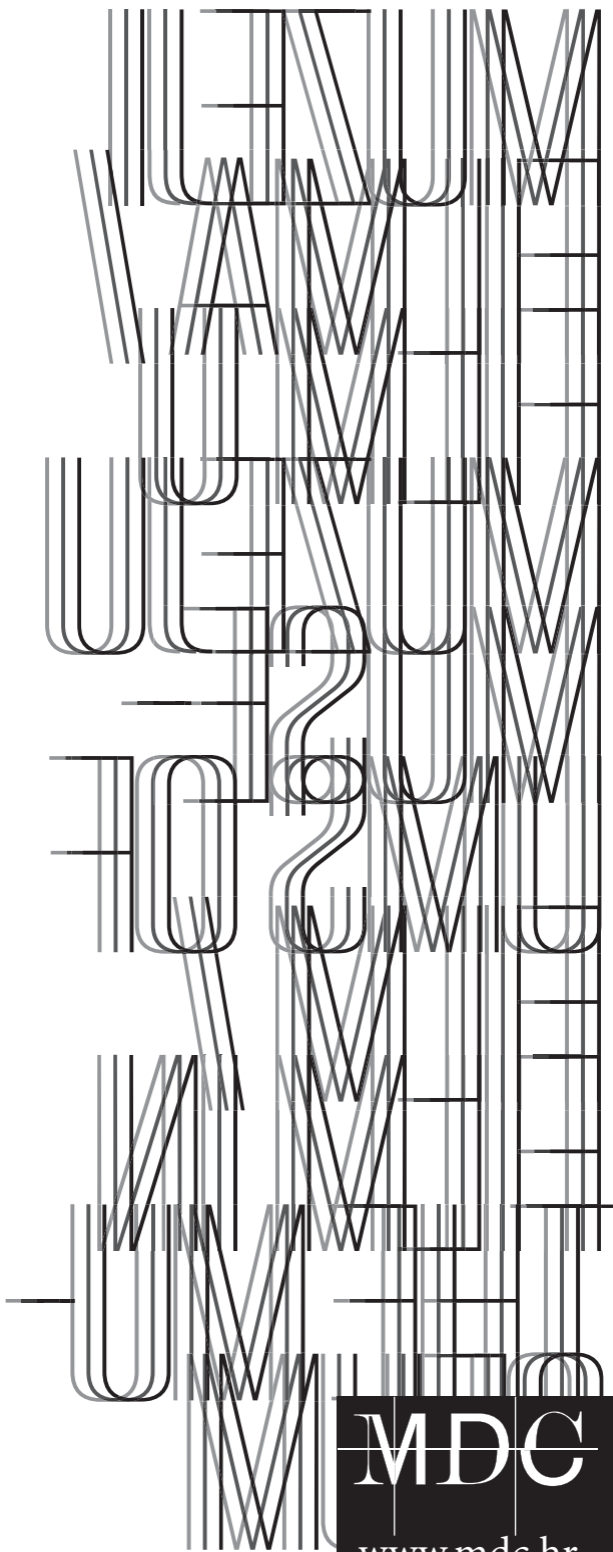
Tisak / Printed by

Sveučilišna tiskara d.o.o., Zagreb

Naklada / Impression

300

ISBN 978-953-6664-41-2

MDC

www.mdc.hr

Muzejski
Museum
dokumentacijski
Documentation
center
Centar

Ilica 44
10000 Zagreb
Hrvatska / Croatia
Tel: + 385 1 4847 914
Fax: + 385 1 4847 913